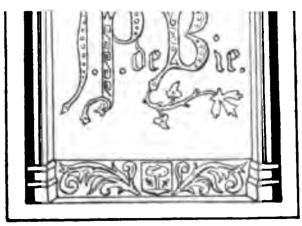
M. Mees.

DE ASSECURATIONE IN SALVAM NAVIGATIONEM.

P. de Bie.

viro amicissimo H. de Bie

m. a.

SPECIMEN JURIDICUM INAUGURALE

DE

ASSECURATIONE IN SALVAM NAVIGATIONEM QUAE DICITUR.

SPECIMEN JURIDICUM INAUGURALE

DE

ASSECURATIONE IN SALVAM NAVIGATIONEM QUAE DICITUR,

QUOD

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

EX AUCTORITATE RECTORIS MAGNIFICI

HENRICI EGBERTI VINKE,

THEOL. DOCT. ET PROF. ORD.,

NEC NON

AMPLISSIMI SENATUS ACADEMICI CONSENSU

ET

NOBILISSIMAE FACULTATIS JURIDICAE DECRETO,

Pro Gradu Doctoratus

SUMMISQUE IN

JURE ROMANO ET HODIERNO HONORIBUS AC PRIVILEGIIS

IN ACADEMIA RHENO-TRAJECTINA,

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS,

PUBLICO AC SOLEMNI EXAMINI SUBMITTIT

MARTINUS MEES,

Roterodamensis.

D. XX M. MAJI A. MDCCCLIV, HORA I.

ROTERODAMI,

APUD H. A. KRAMERS.

MDCCCLIV.

EX OFFICINA TYPOGRAPHICA GIBBEN & DUMONT, RHENO-TRAJECTINA.

VOORWOORD.

Bij het uitgeven van dit Proefschrift stelde ik mij geenszins voor de regtswetenschap te zullen verrijken; maar door geboorte en opvoeding aan eene handelstad verbonden, werd ik er van zelf toe geleid mij op het handelsregt toe te leggen; en bij het einde mijner Akademische studiën, voelde ik mij opgewekt een onderwerp uit dat regt ter behandeling te nemen, al wist ik vooruit op geene volledigheid te kunnen aanspraak maken.

Het onderwerp kan aan hen, die met den handel in

betrekking staan, niet geheel onbekend zijn; in den laatsten tijd is het dikwijls ter sprake gekomen, maar is het tevens gebleken, hoezeer de meeningen ook van kundige regtsgeleerden daarover uiteenliepen; want terwijl sommigen die overeenkomst met weddingschap gelijkstelden, meenden anderen haar onder verzekering te moeten rangschikken, al was het dan, dat zij veel onregelmatigs bevatte. In 1840 *werd te Leiden door den Heer* J. SIEWERTSZ VAN REESEMA *eene Dissertatio over hetzelfde onderwerp in de Latijnsche taal uitgegeven; ik meende echter, dat de stof daardoor niet was uitgeput, en door vergelijking daarmede kan men zien, dat zoowel de wijze van behandeling als de resultaten, waartoe ik gekomen ben, geheel van de zijnen verschillen. Door wrijving van denkbeelden ontstaat de waarheid; en nu ik door goedgunstige bewilliging der Curatoren van de Utrechtsche Hoogeschool verlof bekomen had, om dit Specimen in de Hollandsche taal uit te geven, hoopte ik daardoor ook bij den handel-*

stand eenigen ingang te zullen vinden, en zóó hunne meeningen over een en ander te zullen uitlokken.

Ik kan deze gelegenheid niet laten voorbijgaan, zonder mijne hulde te brengen aan mijne geachte leermeesters, die gepoogd hebben mij in de regtswetenschap in te leiden; bijzonder aan den Hoogleeraar ACKERSDIJCK, *met wien ik door naauwe familiebetrekking verbonden ben, heb ik veel te danken voor zijne voortreffelijke lessen in de staathuishoudkunde. Aangenaam is het mij ook openlijk mijnen dank te betuigen aan den Hoogleeraar* VAN HALL, *die mij bij het vervaardigen dezer Proeve zijne hulp wel heeft willen leenen. Bij elkeen, die deze Akademie bezocht heeft, is het bekend, dat geene moeite en opoffering hem te groot is, om de lust voor studie bij ons op te wekken en te ondersteunen; en ook ik hoop nooit te zullen vergeten de vele blijken van toegenegenheid, die ik zoowel bij mijne studiën als daarbuiten van hem mogt ondervinden.*

Zal het mij niet meer mogelijk zijn met mijne Vrienden

alhier in dagelijkschen omgang te verkeeren, ik houd mij overtuigd, dat geene verwijdering van plaats of stand de vriendschap kan veranderen, die wij elkander hier hebben toegedragen.

INHOUD.

EERSTE AFDEELING.

VAN DE BIJZONDERE BEDINGEN, WELKE BIJ DE ZEEVERZEKERING VOORKOMEN, IN HET ALGEMEEN.

Het onderwerp, dat in de volgende bladen behandeld wordt, betreft een bijzonder beding bij de zeeverzekering voorkomende. Het bevat echter zoovele afwijkingen van de regels die hier en elders voor alle verzekering gelden, dat men bij nadere beschouwing bijna geneigd zou zijn daaraan het karakter van verzekering te ontzeggen, indien men niet dagelijks zag, dat het door Assuradeurs gesloten en op een polis geschreven werd. Om nu die afwijkingen meer in het oog te doen vallen, willen wij kortelijk vooraf de zeeverzekering in het algemeen beschouwen, en eenige bedingen bespreken, die daarbij gebruikelijk zijn. Men zoeke hier echter geene volledige verklaring van de zeeverzekering in het algemeen; maar alleen hetgeen volstrekt noodig is tot opheldering van het bijzonder beding, wat wij ons ter behandeling hebben voorgesteld. Het hoofddoel van deze korte verhandeling is, de verzekering *op behouden varen*

in bijzonderheden te ontleden, en te beschouwen in verband met de algemeene regelen van verzekering en met de wettelijke bepalingen, die bij ons daaromtrent vastgesteld zijn. Ten slotte zullen wij trachten hare meerdere of mindere geldigheid en nuttigheid te onderzoeken.

BELANG OF INTEREST.

Verzekering tegen zeegevaar is eene overeenkomst, waarbij de verzekeraar of assuradeur zich aan den verzekerde of geassureerde, tegen genot eener premie, verbindt, om dezen schadeloos te stellen wegens eenig nadeel, dat de verzekerde door een zeeramp zou kunnen lijden [1]). Het doel, dat hij beoogt, die zich tegen zeeschaden doet verzekeren, is, dat de schade, die hij door eenig toeval van water, wind en weder, en wat er verder onder zeerampen wordt verstaan, zou kunnen lijden, door den verzekeraar vergoed worde; dat hij na de ramp gesteld worde in den toestand, waarin hij zou geweest zijn, zoo die ramp niet ware voorgevallen [2]). Hoe men deze overeenkomst ook uitlegge, altijd komt men terug daarop, dat er niets dan *schadeloosstelling* bedoeld wordt. Wil men schadevergoeding vorderen, dan moet men ook schade geleden hebben; en die schade kan men niet geleden hebben, zonder dat men eenige zaak had, die aan gevaar was blootgesteld [3]). Deze zaak is dan het *voorwerp* der verzekering;

---

1) Zie art. 246, *W. v. K.*

2) W. BENECKE, *System des See-Assekuranz und Bodmereiwesens;* von V. NOLTE, Hamburg, 1851, I, 255. A. FREMERY, *Etudes de droit commercial*, 284.

3) If the assured have no interest, or if his interest be not at risk, he can be liable to no loss, and accordingly there can be nothing

en het nadeel, dat de verzekerde zou kunnen lijden, ingeval de ramp zijn voorwerp geheel vernietigde, het belang dat hij er bij heeft, dat de ramp aan het voorwerp niet overkome, noemt men *belang* of *interest*.

Dat de verzekerde belang moet hebben, zal deze overeenkomst aan haar karakter getrouw blijven, mag men als algemeen erkend aannemen. Maar niet gemakkelijk is het bij elk voorkomend geval te onderscheiden, wat een verzekerbaar interest daarstelt, en nog moeijelijker is het, à priori regels daarvoor vast te stellen.

Gelijk bekend is, was men vroeger zeer bekrompen op dit punt; men meende dat de *ruilwaarde* van het verzekerd voorwerp de hoegrootheid van het interest aangaf. Maar het belang, dat men heeft om een voorwerp niet te verliezen, verschilt dikwijls veel van de ruilwaarde; ja, een voorwerp kan somtijds volstrekt niet voor overdragt vatbaar zijn en alzoo geen ruilwaarde hebben, terwijl daarop toch verzekering gesloten wordt. Het leven of de vrijheid van een persoon heeft geene ruilwaarde, en zelfs de *Ordonnance* van 1681 liet toe, dat men daarop verzekering nam. Het eenige vereischte voor een verzekerbaar interest is, dat door de vernietiging van het verzekerd voorwerp de verzekerde een dadelijk nadeel ondervinden kan. En de hoegrootheid van dat mogelijk nadeel bepaalt de grootte van het interest [1]).

Verwacht wordend voordeel mogt in Frankrijk niet verzekerd worden, en ÉMÉRIGON [2]) geeft als reden daarvan: »il faut que la chose assurée soit un corps existant et

---

against which the insurer can agree to indemnify him." W. PHILLIPS, *Treatise on the law of insurance*, Boston, 1823, I, 26.

1) PHILLIPS, I, 27,

2) ÉMÉRIGON, *Traité des Assurances*, par BOULAY-PATY, ed. 1827, I, 237.

1*

physiqne." Dat er wezenlijk eene *zaak* aan gevaar moet blootgesteld zijn, zal niemand betwijfelen; maar verwacht wordende winst vermeerdert de ruilwaarde die eenig voorwerp op een bepaalden tijd heeft; die vermeerdering kan billijk zijn, omdat de ruilwaarde geen juiste maatstaf voor interest is. De zaak die verzekerd is blijft even goed aanwezig, al wordt tot bepaling van het belang, dat iemand in die zaak heeft, niet alleen gelet op de absolute of ruilwaarde, maar ook op de betrekkelijke waarde voor den verzekerde.

Doch reeds de *Ordonnance* bleef zich niet gelijk, wanneer zij in art. 15 verbood de verwacht wordende winst te verzekeren, terwijl zij in art. 20 toestond de *premie* te verzekeren. POTHIER [1]) billijkte dat verbod door te zeggen »c'est un gain que l'assuré manquera de faire si le vaisseau périt, et non une perte, qu'il court risque de faire;" en voor het verzekeren der premie voerde hij aan, dat de verzekerde bij gelukkige aankomst van het voorwerp die premie zou teruggevonden hebben in de winst, die het voorwerp zou opleveren. Het laatste is juist, maar daaruit blijkt tevens, dat door het verzekeren der premie toch een gedeelte der verwacht wordende winst verzekerd werd, zoodat bij de twee genoemde artikelen inderdaad van verschillende beginselen wordt uitgegaan. Eigenlijk is die verzekering van de premie veel onregelmatiger dan die van verwacht wordende winst. Wanneer de laatste verzekerd wordt, en het voorwerp verloren gaat, dan krijgt in den regel de verzekerde eerst dan die winst van den verzekeraar vergoed, wanneer hij bewijst, dat het voorwerp bij behouden aankomst winst zou hebben opgeleverd. Is daarentegen de premie verzekerd, zoo krijgt de verzekerde deze

---

[1]) POTHIER, *Traité du contrat d'Assurance*, N°. 34.

bij verlies van het voorwerp altijd vergoed, onverschillig of er al of niet winst geweest zou zijn. Wanneer er nu geen winst uit het voorwerp zou getrokken zijn, en het gaat verloren, dan krijgt in het eerste geval de verzekerde ook niets van den verzekeraar vergoed onder den titel van winst; maar in het tweede geval krijgt de verzekerde de premie wel terug, en die premie is, zoo als wij zagen, een gedeelte van de verwacht wordende winst; die winst en dus de premie zou hij bij behouden aankomst niet verkregen hebben, zoodat het voordeeliger is voor den verzekerde dat het voorwerp *niet* aankome.

Tot hiertoe spraken wij alleen van het geval, dat het de eigenaar is, die een voorwerp laat verzekeren. Maar men kan zeer goed nadeel lijden door den ondergang van eenig voorwerp, zonder eigenaar daarvan te zijn. Duidelijk wordt dit uiteengezet door de woorden van een Engelsch regter [1]: »Bij eene zaak belang te hebben, is niet anders, dan zich met betrekking tot haar in zulk eene toestand te bevinden, dat voordeel uit haar behoud, nadeel uit haren ondergang zou voortkomen. Het is niet hetzelfde op eene zaak een eigendomsregt, of daarin een interest te hebben. De maat van de waarde van den eigendom is de prijs; maar onder het begrip van belang kan men elk voordeel of nut verstaan, dat men uit eene zaak trekken kan."

Ook ons W. v. K. heeft die ruime beteekenis aan het verzekerbaar belang gegeven. In artt. 247 en 593 wordt opgenoemd wat verzekerd kan worden; maar deze opsomming is niet beperkend, zoodat ook buiten deze een verzekerbaar interest kan bestaan; de éénige beperking bestaat bij ons in art. 599, waar opgegeven is, wat niet mag verzekerd worden. Bij ons zou er dus niets onwettigs in

---

1) Zie BENECKE, I, 36.

zijn, wanneer een Commissionair, die een cognoscement in handen heeft, zijne commissie laat verzekeren, die hij bij behouden aankomst der goederen uit den verkoop daarvan trekken zou. Elders wordt dit uitdrukkelijk veroorloofd [1]). De eenige beperking, die men bij verzekering van verwacht voordeel maken kan, is, dat de verzekerde ten tijde der ramp een *regt* op dat eventuëel voordeel hebben moet; het moet geen wild vermoeden zijn. Zoo zou een Commissionair, die alleen *hoopte* dat eene lading aan hem gegeconsigneerd zou worden, niet mogen laten verzekeren de commissie, die hij daardoor dacht te zullen trekken [2]).

Wij kunnen dan ook bij ons als bepaling van interest geven: de betrekking van den verzekerde tot het verzekerd voorwerp, waardoor hij schade of verlies zou ondervinden, als het onheil, waartegen verzekerd is, aan dat voorwerp overkwam.

Uit hetgeen in art. 250 W. v. K. gezegd wordt, »dat de verzekeraar niet gehouden is tot schadeloosstelling, indien de verzekerde ten tijde der *verzekering* geen belang in het verzekerd voorwerp heeft," zou men ligt tot het denk-

---

[1]) Zie § 9 van *Allgemeiner Plan Hamburgischer See-Versicherungen, herausgegeben von der Commerz-Deputation*, Hamburg, 1853. Dit werk, dat wij meermalen zullen aanhalen, is geene wet, maar eene verzameling van regels, waaraan alle Assurantie-Compagniën in Hamburg zich onderwerpen. Een dergelijk reglement werd het eerst in 1800 uitgegeven; en in 1847 kwam het plan in het licht, waarvan het hier aangehaalde slechts eene herziene uitgave is. Als *wet* geldt in Hamburg »die Assekuranz- und Havarie-Ordnung" van 1731, maar bij alle verzekering dáár, is het een stilzwijgend beding, dat men zich niet naar de wet, maar naar dat »Plan" rigten zal, zie BENECKE I, 421.

[2]) Zie J. A. PARK, *A system of the law of Marine Insurances*, London, 1817, p. 405. »But where not only the profits are an expectation, but the obtaining of a cargo, out of which the commission is to arise, is also an expectation, such an insured cannot be supported [as legal]. This is an insurance of an expectation of an expectation."

beeld komen alsof de bedoeling was, dat het belang moest bestaan tijdens het *sluiten* der verzekering [1]); dit is echter niet het geval. Men kan b. v. verzekering nemen op goederen, die als retouren zullen komen voor andere uitgezondene goederen; de eersten zijn misschien nog niet ingekocht tijdens het sluiten der verzekering, en toch houdt niemand die verzekering voor onwettig, zoo de verzekerde slechts belang had ten tijde dat de schade voorviel [2]). BYNKERSHOEK zegt reeds [3]): »si quis X assecurari fecisset pridie Cal., quum V tantum in navi haberet, et ipsis Cal. alia V comparasset, et navis postea periisset, recte ageret ad X, quia verum est tanti sua interfuisse, quod non nisi ex eventu aestimatur, neque enim ex tempore contractus rem censebimus, quum ex damno substantiam capiat." Men moet ons artikel dus zóó verstaan: »indien de ver»zekerde gedurende den loop der verzekering", of nog liever, »ten tijde van het voorvallen der schade geen belang had."

Onze meening wordt versterkt doordien de wet in art. 598 W. v. K. toelaat verzekering te doen nemen, ofschoon de schade op het oogenblik van het sluiten der overeen-

---

1) Dit beweren ASSER, c. s. in hunne *Aanteekeningen op het W. v. K.*, bij dit artikel. — M[r]. G. J. A. FABER, *Aanteekeningen op den Negenden Titel van het W. v. K.* verg. ROCCUS, *Tractaat over Assurantien*, vert. van M[r]. J. FEITAMA, 1737, in art. 33. In onze meening wordt gedeeld door M[r]. M. TYDEMAN, *Proeve v. onderzoek over het wezen van Verzekering*, p. 41.

2) PHILLIPS, I, 27, »Policies are frequently made in reference to future interest. Yet if one insures on his own account, the property must pass to him before the loss happens, otherwise he can recover nothing under the policy." II, 402. »It is often the case in marine policies, and sometimes in fire policies, that the insurance is made prospectively, and it is not anywhere questioned, that such an insurance is valid. It is sufficient to aver the interest at the time of the commencement of the risk and of the loss." Zie ook BENECKE I, 38.

3) *Quaestiones Jur. Priv.*, p. 523.

komst misschien reeds bestond, mits geene der partijen van die schade kennis droeg. Het is de verzekering *op goede of kwade tijding*. Was er reeds schade tijdens het sluiten der overeenkomst, dan had de verzekerde toen niet meer dat belang in het verzekerd voorwerp, dat hij vóór de schade had; en als de wet toelaat dit volle belang te doen verzekeren, dan blijkt daaruit dat zij niet wil, dat de verzekerde tijdens het *sluiten* der verzekering belang had.

BEWIJS VAN BELANG EN VAN SCHADE.

»Wer Schaden fordert, muss beweisen, dass er Schaden gelitten hat [1])." Dit volgt zoozeer uit den aard der zaak, dat onze Wetgever het onnoodig geacht heeft, dit uitdrukkelijk te bepalen. Het is de toepassing van den regel: Ei incumbit probatio qui dicit, non qui negat [2]). Assurantie is eene voorwaardelijke overeenkomst; die dus op grond van deze overeenkomst iets vordert, moet bewijzen, dat de voorwaarden vervuld zijn. Welke die voorwaarden zijn, is gemakkelijk na te gaan. De verzekeraar heeft beloofd schadevergoeding aan den verzekerde te zullen geven, indien deze schade geleden heeft, doordien het verzekerd voorwerp, op eene bepaalde reis, of binnen zekeren tijd beschadigd of verloren is, door eenige ramp in de polis of uitdrukkelijk vermeld of stilzwijgend begrepen. De voorwaarden zijn dus:

1) Dat het voorwerp, hetwelk beschadigd of verloren is, hetzelfde zij als dat hetwelk verzekerd is [3]);

---

[1]) *Allgem. Plan, H. See-Vers.*, § 131.

[2]) Zie ook ROCCUS, art. 58.

[3]) ÉMÉRIGON, I, 309. »l'Assurance est un contrat conditionnel, qui ne reçoit sa perfection, qu'autant que la chose assurée a été exposée

2) Dat de schade geleden zij op de reis of binnen den tijd [1]) in de polis opgegeven [2]);

3) Dat deze veroorzaakt zij door een der voorvallen in de polis vermeld;

4) Dat de hoegrootheid der schade bewezen worde.

Enkele andere bewijzen volgen nog van zelf, b. v. dat de verzekerde de polis moet vertoonen, als bewijs van het sluiten der overeenkomst; en als er bijzondere bedingen bij gemaakt zijn, b. v. dat een schip met convooi zal zeilen, moet hij bewijzen, dat ook dit geschied is [3]).

Het tweede en derde bewijs kan meestal uit het scheepsjournaal of de scheepsverklaringen geleverd worden. Is er niets van het schip of de lading vernomen, dan wordt het tweede bewijs geleverd, door de uitklaringsregisters van de laatste haven waar het schip geweest is. Is de oorzaak van de schade twijfelachtig, dan zal het er voor gehouden worden, dat zij door een gewone ramp, bij de polis vermeld, is veroorzaakt; voor een bijzonder geval is dit bepaald bij art. 648, W. v. K. [4]).

Is er bepaald wat beschadigd of verloren is, dan maakt men op een hoeveelste gedeelte dit is van het geheele verzekerde voorwerp. Een evenredig gedeelte van de som, waarvoor verzekerd is, zal dan door den verzekeraar vergoed worden. Dit zal verschillen naar de wijze waarop de verzekering gesloten is, namelijk hoedanig de waarde van het verzekerd voorwerp bij de polis bepaald is. Die waarde

---

aux risques maritimes; l'assuré doit donc justifier, qu'il a rempli cette condition."

[1]) Art. 650, *W. v. K.*

[2]) PHILLIPS II, 407.

[3]) PHILLIPS II, 394,

[4]) Zie MENO PÖHLS, *Darstellung des See-Assekuranzrechtes* (1832) p. 714.

kan vastgesteld zijn met wederzijdsch goedvinden of na taxatie van deskundigen; in beide gevallen noemt men de polis, waarbij de verzekering gesloten is, eene *getaxeerde polis*. Of de waarde van het verzekerde voorwerp is niet vermeld, dan is het eene *opene polis*, en dan moet de verzekerde de waarde van het verzekerd voorwerp opgeven en bewijzen. In eene getaxeerde polis wordt de bij de polis opgegevene waarde als waarachtig aangenomen, en de verzekerde behoeft die dus niet meer te bewijzen. Ons Wetboek bepaalt daaromtrent nog, dat indien de opgave der waarde bij onderling goedvinden geschied is, de regter aan de verzekerde op nieuw het bewijs dier waarde kan opleggen, zoo de verzekeraar redenen bijbrengt, waaruit gegrond vermoeden van te hooge waardeering kan ontstaan, en dat de verzekeraar altijd de te hooge waardeering mag bewijzen, art. 274. En als de taxatie door deskundigen heeft plaats gehad, mag volgens de wet de verzekeraar alleen ingeval van bedrog daartegen opkomen, art. 275.

Maar al weet men nu hoeveel het geheele verzekerde voorwerp waard is, dan weet men nog niet altijd, hoe groot het interest van den verzekerde in dat voorwerp is [1]). Immers dat voorwerp kan gedeeltelijk aan een ander toebehooren, of de verzekerde heeft misschien slechts een gedeeltelijk belang daarin, b. v. als geconsigneerde, die alleen geld heeft voorgeschoten op de lading. Dit belang wordt in de polis opgegeven, b. v. dat de geheele lading, die verzekerd is, den verzekerde aangaat, of voor welk gedeelte of in hoever het hem aangaat. Sommigen meenen, dat niettegenstaande die opgave in de polis de verzekerde zijn interest moet bewijzen, omdat zonder dien het bewijs van schade niet volmaakt is. Dat anders wel zou blijken, dat het verze-

---

[1]) BENECKE, I, 847, 855.

kerd voorwerp beschadigd of verloren was, maar niet dat *de verzekerde* nadeel daardoor geleden heeft [1]). Naar onze meening echter, daar het interest in de polis is opgegeven, en door den verzekeraar, blijkens zijne onderteekening, voor waar is aangenomen, zou het uit den aard der zaak volgen, dat het met de opgave van het interest gaan moest als met de opgave der waarde van het verzekerd voorwerp; namelijk dat die opgave voor waarachtig gehouden moet worden, tot dat de verzekeraar vermoedelijk bedrog kon aantoonen; zoodat dan in den regel de verzekerde naderhand zijn interest *niet* behoeft te bewijzen. Hoe dit zij, het handelsbelang en de gewoonte heeft het anders begrepen; als de verzekerde zijn interest niet moest bewijzen, zou dit oneindig veel aanleiding tot bedrog kunnen geven, omdat niets den verzekerde zou beletten, na het sluiten der verzekering, heimelijk het verzekerd voorwerp aan een ander over te dragen en de polis zelf te behouden; en dan de vier bewijzen bovenvermeld te leveren, en met de polis in de hand schadevergoeding te vorderen. Een ander heeft de schade geleden, en niet de verzekerde die misschien de waarde van het voorwerp reeds ten volle van dien derde ontvangen heeft. Het bedrog zou dikwijls niet ontdekt worden, en het negatief bewijs dat de verzekeraar moet leveren, namelijk dat de verzekerde geen belang meer in het voorwerp had, is altijd moeijelijk; en zóó zou de verzekerde schadevergoeding krijgen, waar hij geene schade geleden had. Men heeft daarom overal ingesteld, dat de verzekerde, bij het invorderen der schade, zijn interest in het verzekerd voorwerp moet bewijzen [2]). Het bewijs

---

[1]) PHILLIPS II, 399, 401.

[2]) M'CULLOCH, *Dictionary of Commerce*, voce *Insurance*, § *proof of loss*. M. PÖHLS, 713.

van interest is dus het 5e bewijs, dat de verzekerde bij de invordering der schade leveren moet.

Het eerste bewijs waarvan wij spraken, namelijk van de identiteit der voorwerpen, die schade geleden hebben, met die welke verzekerd zijn, wordt voor schepen gevonden in het scheepsjournaal en de scheepsverklaringen; daaruit blijkt dadelijk de identiteit van het schip [1]). Maar bij schepen zal dit bewijs niet afzonderlijk gevorderd worden, omdat dit gevonden wordt in dezelfde stukken, waaruit het tweede en derde bewijs geleverd wordt.

Voor goederen ligt dit bewijs in de cognoscementen, manifesten, expeditiën der Douanen, facturen en scheepsverklaringen [2]). Ook hieruit blijkt terstond van de inlading der goederen, en van het aanwezig zijn in het schip gedurende de ramp. Het spreekt van zelve, dat eerst bij gebreke van cognoscement, de andere bewijsmiddelen bovengenoemd kunnen aangewend worden.

De Ordonnantie van 1681, in art. 56 en 57, en de C. d. C. in art. 383 bepaalden uitdrukkelijk, hetgeen wij hier als uit den aard der zaak voortkomende hebben voorgesteld: »les actes justificatifs du chargement et de la perte seront signifiés aux assureurs." Vroeger was dit ook bij ons voorgeschreven, zoo als blijkt uit de Ordonnantie van Amsterdam van 1598, art. 33. »Ende den Commissarissen gebleecken zynde by exhibitie van Policen, Cognoscementen, Cargasoeren, behoorlyke Certificatiën ofte ander deuchdelyk bescheyt van de onderteyckeninge der Policen, periclitatiën van de schepen ofte verderffenisse der goederen, sullen de voorsz. Commissarissen als dan mogen ordonneren, dat de geeyschte penningen by provisie genamptiseerd worden."

---

1) M. PÖHLS, 715.

2) BOULAY-PATY ad ÉMÉRIGON, l. l. II, 314.

Onze wet bepaalt dit niet, en zegt alleen, dat voor goederen door den schipper ingekocht of ingeladen voor zijne eigene rekening of voor die van het schip, het bewijs van den inkoop en een cognoscement moet worden overgelegd, art. 651.

Wat het 5e bewijs betreft, namelijk, dat de geassureerde belang heeft bij het verzekerd voorwerp, dit wordt door sommige schrijvers bijna niet vermeld, en door eenigen zelfs niet noodig geoordeeld. De reden hiervan meenen wij daarin te zien, dat de meeste stukken die voor dit bewijs gevorderd worden dezelfde zijn, waarin het eerste bewijs, van de identiteit der goederen, gevonden wordt; uit het bewijs der identiteit bij goederen blijkt meestal van zelf het belang van den verzekerde. Bij schepen is dit echter niet zoo.

Wanneer de eigenaar van een schip dit doet verzekeren, dan is het bewijs van zijn belang vervat in den bijlbrief, of de koopakte, het zij al dan niet in de registers ingeschreven; geschiedt de verzekering voor hem, die een pandregt op het schip heeft, dan zal ook zijn belang uit de registers of uit de pandakte blijken; wil eindelijk hij die een privilegie op het schip heeft, verzekering hiervoor nemen, dan zal hij door zijn regtstitel genoegzaam zijn interest kunnen bewijzen.

Men ziet, dat bij schepen het bewijs van identiteit en van interest niet hetzelfde is; de Ordonnantie van 1681 hield niets in van die bewijzen voor schepen, en VALIN oordeelde dat die niet noodig waren: »à l'égard du navire, l'objet est réel et n'a pas besoin de preuve. Il ne peut donner matière à discussion, que par rapport à l'estimation." Maar ÉMÉRIGON toont reeds aan dat dit valsch is [1]), en

---

[1]) ÉMÉRIGON, I, 312.

haalt als voorbeeld aan eene verzekering die op een vreemd schip gesloten was, en welk schip naderhand bleek nooit te hebben bestaan.

Bij schepen wordt meestal het bewijs van interest niet gevraagd, omdat het genoeg bekend is, aan wien elk schip toebehoort; maar dat de verzekeraars dit bewijs mogen vorderen, daarover bestaat nergens twijfel.

Bij goederen is er, zoo als wij zeiden, weinig verschil tusschen het bewijs van interest en van de identiteit. Wanneer de verzekerde door een cognoscement van den schipper kan bewijzen, dat de goederen, welke schade geleden hebben, dezelfde zijn als die, welke hij verzekerd heeft, dan blijkt uit dat cognoscement en het eensluidend cognoscement dat hij in handen heeft, indien zij op zijn naam gesteld zijn, dadelijk dat hij regthebbende op die lading is; wanneer het cognoscement aan toonder is, en hij is houder van een gelijkluidend cognoscement, dan blijkt meestal terstond zijn regt. En eindelijk wanneer hij een cognoscement aan order heeft, dat door endossement aan hem is overgedragen, en dit komt overeen met het cognoscement van den schipper, dan blijkt ook daaruit zijn regt. Hierdoor was men in Frankrijk tot den valschen regel gekomen, dat er bij goederen geen bewijs van interest gevorderd werd: dat er niets vereischt werd dan dat het cognoscement overeenkwam met de polis. En ÉMÉRIGON komt tot de volgende stelling: »Dès que la police d'assurance est conforme au connaissement, *peu importe aux assureurs, que les effets assurés appartiennent ou non à la personne assurée.* Il suffit que la matière du risque se trouve dans le navire, les assureurs sont non recevables à opposer à l'assuré le défaut de propriété" [1]).

---

[1]) ÉMÉRIGON, I, 135.

Dit laatste is op zich zelf genomen waar, omdat, gelijk wij boven gezien hebben, men een ander belang dan dat van eigendom op een verzekerd voorwerp hebben kan. Maar het eerste, en in verband daarmede het laatste, is geheel valsch. Immers uit de woorden »peu importe" etc., zou men moeten afleiden, dat het onverschillig was of de verzekerde goederen naderhand aan een ander zijn overgedragen; zoodat de verzekerde, niettegenstaande die overdragt, en dus zonder interest te hebben, schadevergoeding kon vorderen. Ook BENECKE [1]) heeft zich tot deze gevolgtrekking eenigermate laten verleiden, en zegt, de bovenvermelde plaats van ÉMÉRIGON aanhalende : »In Frankreich heftet man an das Interesse, das ein Versicherungs Recht verlieht, nur eine subalterne Wichtigkeit."

Om tot regt begrip van de oorzaak dezer dwaling te komen, moet men in het oog houden, dat het van oudsher gewoonte was de polis niet uitsluitend voor één persoon te maken, maar met de clausule, »voor rekening van N., of wie het geheel of ten deele zou mogen aangaan." Het gevolg hiervan was, dat niet alleen hij, die de verzekering had laten doen, door die polis verzekerd was, maar dat elk eigenaar dier goederen, in de polis vermeld, die verzekering op zich kon toepassen, zoo hij bij de invordering der schade maar bewees, dat de goederen hem aangingen. Men behoefde bij verkoop der goederen de polis slechts over te geven, zonder overdragt of zonder goedkeuring van den Assuradeur te vragen. Een ander gevolg hiervan was, dat het vrij onverschillig werd, wie de verzekering liet doen, wie op de polis als verzekerde was aangegeven, zoo slechts bij de invordering der schade de houder der polis bewees, dat het verzekerd voorwerp »hem aan-

---

[1]) I, 73.

ging." Het spreekt van zelve, dat alleen deze, »wien het aangaat" werkelijk *de verzekerde* is, omdat hij alleen *belang* of *interest* heeft. En hij behoeft niet zelf de schadevergoeding te ontvangen, maar kan de noodige bewijsstukken aan een derde geven, om met deze en de polis het bedrag van den verzekeraar te vorderen.

Elk houder nu van een cognoscement is of zelf eigenaar der lading, of lasthebber van den eigenaar; anders kan men zich, behalve bij bedrog, geen geval denken, dat iemand een cognoscement in handen heeft. Zoodra dus iemand en de polis en het cognoscement daarop betrekkelijk in handen heeft, zal de verzekeraar dezen niet tegenwerpen, dat hij geen eigenaar is der goederen, omdat, als hij niet in deze hoedanigheid handelt, hij toch lasthebber van den eigenaar is. En in den regel zal dan de verzekeraar zich niet bekommeren wie eigenaar is; *niet* omdat het hem onverschillig is of de goederen al of niet aan den verzekerde behooren, maar omdat de houder der polis en van het cognoscement of zelf eigenaar is, of uit naam van dezen handelt; en in geen van beide gevallen zou dus de exceptie van *défaut de propriété* den verzekeraar kunnen baten. Maar stellen wij, dat A. eigenaar is eener lading, en houder van een cognoscement aan toonder; hij laat die lading verzekeren, maar geeft tevens last aan B., om diezelfde lading te doen verzekeren »voor rekening van B. of wie het geheel of ten deele moge aangaan." De lading gaat verloren, en A verkrijgt schadevergoeding van zijn verzekeraar; vervolgens zendt hij het cognoscement aan B., om nogmaals de schade te innen. Indien de verzekeraars van B., die hiervan kennis dragen, nu willen aantoonen, dat hier eene dubbele verzekering heeft plaats gehad, dan moeten zij beginnen met aan B. tegen te werpen, dat niet hij, maar A. eigenaar is; immers B. heeft slechts ééns verzekerd; wij heb-

ben hier dus een geval, dat het cognoscement conform is aan de polis, en dat de verzekeraars toch ontvankelijk zijn in hunne bewering van *défaut de propriété*. — Men zal ons tegenwerpen, dat B. geen verzekerde is, maar lasthebber van den verzekerde A.; zoodat de verzekeraars niet aan B., maar aan A. de tegenwerping maken. En hierin ligt juist de dwaling; aan den wezenlijk verzekerde, den eigenaar van het cognoscement dat met de polis overeenkomt, kunnen de verzekeraars nooit tegenwerpen, dat hij geen eigenaar is; maar *wel* aan den toonder van het cognoscement en de polis, aan den *in schijn* verzekerde, welke ÉMÉRIGON op de aangehaalde plaats mede bedoelt. En dat ÉMÉRIGON ook dezen bedoelt, blijkt uit zijne woorden, want hij spreekt alleen van het geval, dat de polis met het cognoscement overeenkomt, hetgeen evenzeer bij den lasthebber van den eigenaar als bij dezen zelf, het geval kan zijn.

ÉMÉRIGON haalt tot staving van zijne meening eene plaats van ROCCUS aan (art. 46), waar deze zegt: »Assuradeurs konnen geene exceptie tegenwerpen, dat de geassureerde goederen die gene niet zouden toebehoren, ten wiens voordele de Assurantie is gedaan;" maar in Napels, waar ROCCUS schreef, was het geoorloofd te wedden (zie artt. 41 en 94), of te verzekeren zonder dat men belang had; en daarom kon deze achter de aangehaalde plaats (art. 46) zeggen, »omdat een anders goederen konnen verzekert werden". In Frankrijk was het verzekeren zonder belang verboden, en ÉMÉRIGON kon dus niet te goeder trouw die woorden van ROCCUS gebruiken.

Gewoonlijk wordt verzekerde genoemd, zoowel hij die den last geeft als hij die dezen uitvoert [1]; die benaming heeft

---

[1]) *Allg. Pl. H. See-Vers.* § 13. »Unter dem Versicherten wird beim Abschluss der Versicherung verstanden, der — welcher den Auftrag ertheilt, der, welcher ihn ausführt etc, welche Personen daher hin-

groot nut voor een bijzonder doel, namelijk om aan te wijzen, dat elk dier personen verpligt is alles op te geven, wat hij weet van het verzekerd voorwerp, zoodat de verzekering door het opzettelijk stilzwijgen van één hunner vernietigd kan worden. Maar dit is slechts eene fictie, en verzekerde *is* alleen hij, die belang bij de verzekering heeft.

Het cognoscement is echter een der voornaamste bewijzen van interest, al kan het soms bestreden worden. Is het cognoscement verloren, dan zal men facturen, adviesbrieven of andere bewijzen kunnen aanwenden.

Wanneer nu een ander soort van belang bestaat, b. v. als een commissionair geld heeft voorgeschoten op een lading, en hij dit laat verzekeren, dan verandert het bewijs van belang; maar als er werkelijk een belang is, dan zal dit bewijs nooit tot moeijelijkheden aanleiding geven, omdat hiervoor geene bepaalde vormen zijn voorgeschreven [1]).

RENUNTIATIE AAN HET BEWIJS VAN INTEREST.

Ofschoon het in den regel noodig is ter voorkoming van bedrog, dat de verzekerde, bij het vorderen van schadevergoeding, al de bovenvermelde bewijzen te voorschijn brenge; zoo kan men zich voorstellen, dat de verzekeraar, den persoon, met wien hij handelt, kennende, hem gelooft ook zonder al die bewijzen. Cuique licet renuntiare iis quae in suum commodum introducta sunt.

De verzekeraar kan den verzekerde van sommige dier bewijzen ontslaan; de verzekeraar kan vertrouwen, dat de verzekerde als hij schadevergoeding vordert, niet zijn inte-

---

sichtlich des Abschlüsses der Versicherung als collectiv verpflichtet zu erachten sind."

[1]) M. PÖHLS, 718.

rest aan een ander zal hebben overgedragen. Van daar dat ÉMÉRIGON spreekt van clausulen, waarbij in de polis bedongen werd, dat de verzekerde ontslagen is »de rapporter aucun titre ni pièces pour justifier du coût et de la propriété du vaisseau 1)," of »de produire le connaissement et même de justifier le chargement 2)." De verzekerde behoeft dan alleen de polis te vertoonen, en is niet verpligt zijn interest in schip of lading te bewijzen. VALIN en POTHIER meenden, dat deze clausulen tegen het wezen van het contract streden; maar volgens de uitlegging, die men daaraan gaf, is dit het geval niet; men zeide namelijk, dat deze clausule den verzekerde wel bevrijdde van het bewijzen, maar niet van het hebben van belang, zoodat de verzekeraar mogt bewijzen, dat de verzekerde geen belang had 3). En hiervoor bestaat wel eenige grond; als men uitgaat van de veronderstelling dat partijen eene wettige assurantie hebben willen aangaan, waarbij de verzekerde een belang moest hebben; en deze vordert schadevergoeding zonder dat hij belang heeft, dan is het blijkbaar dat hij een bedrog pleegt; hiertoe kan de verzekeraar hem geen vrijheid gegeven hebben, en men moet dus aannemen, dat de verzekeraar, niettegenstaande die clausule, den verzekerde van zijn bedrog mag overtuigen, of bewijzen dat hij geen belang heeft 4). Men ziet dagelijks hetzelfde gebeuren ten aanzien van de waarde van het interest; als er verzekering gesloten is op eene bij onderling goedvinden getaxeerde polis, dan neemt men aan dat die taxatie in zoo verre verbindend is, dat de verzekerde de waarde van het verzekerd voorwerp niet behoeft

1) ÉMÉRIGON, I, 311.
2) ÉMÉRIGON, I, 339.
3) M. PÖHLS, 69, 724.
4) ÉMÉRIGON, I, 314.

te regtvaardigen; de verzekeraar heeft hier den verzekerde van het bewijs der waarde ontslagen; indien het echter naderhand blijkt, dat het interest onmatig hoog getaxeerd was, dan mag de verzekeraar dit bewijzen, en de dwaling of het bedrog van den verzekerde aantoonen. — Die uitlegging van zulke clausulen, als boven vermeld zijn, zal alleen dan geoorloofd zijn, wanneer voor het overige blijkt, dat partijen dit kunnen bedoeld hebben, en wanneer de woorden voor tweeërlei zin vatbaar zijn; eerst dan toch mag men deze regelen van uitlegkunde, in art. 1381 B. W. vermeld, aanwenden. Wij zullen later zien, dat soortgelijke clausulen ook met een geheel ander doel gebruikt worden, om eene weddingschap in den vorm van verzekering aan te gaan; en de uitlegging zal dan natuurlijk geheel anders moeten zijn.

In Engeland heeft men zulke clausulen, als: »in geval van verlies zal er geen bewijs van eigendom gevorderd worden," [1]) willen uitleggen, alsof daarmeê bedoeld was, dat zij als eene taxatie van het belang zouden gelden; maar hier tegen werd te regt aangevoerd, dat deze bedoeling niet in de woorden kon liggen. En men is daar even als elders tot de meening gekomen, dat die woorden letterlijk moesten opgevat worden, en dat zij aantoonden, dat er van geen belang sprake zijn zou, zoodat het eenvoudig in eene onwettige verzekering ontaardde [2]).

VERZEKERING VRIJ VAN BESCHADIGDHEID.

Terwijl in den regel de verzekeraar alle schade of verlies

---

[1]) »In case of loss no proof of property shall be required."

[2]) BENECKE, I, 237. PHILLIPS, I, 310. ROCCUS, 3e gewijsde.

belooft te zullen vergoeden, die door eenig ongeval der zee aan het verzekerd goed mogt overkomen, belet echter niets, dat hij deze verantwoordelijkheid beperke Hij kan die beperking maken of met opzigt tot de gevaren, waartegen hij verzekert, of ten aanzien van het verlies of de schade, die hij zal vergoeden. Het eerste heeft onder anderen plaats, wanneer hij verzekert *vrij van molest*; hij bevrijdt zich dan van de gevaren, die uit den oorlog voor het verzekerd goed ontstaan. Ten aanzien van het verlies of de schade kan hij bedingen, dat hij wel voor alle gevaren der zee instaat, maar alleen voor zoo ver zij schade veroorzaken, die meer dan zekere procenten bedraagt, b. v. *vrij van avarij onder* 3 *Pct.*; zoolang de schade die hoogte niet bereikt heeft, kan hij door den verzekerde niet aangesproken worden. Over deze clausule zullen wij in de volgende afdeeling handelen.

Ook zijn er enkele waren, zooals graan, die, bij de minste lekkaadje van het schip, door de aanraking met zeewater dadelijk aanmerkelijke schade lijden; anderen zijn van natuur zoo zeer aan bederf onderhevig, dat het moeijelijk is te zien, of zij beschadigd zijn door eenig ongeval of uit haarzelve. Om deze en andere redenen verbinden de verzekeraars zich de beschadiging te zullen vergoeden, alleen wanneer die boven een bepaald bedrag gaat; of ook maken zij zich vrij van alle beschadiging, en belooven alleen het verlies der goederen en andere onkosten te zullen vergoeden. Men noemt dit verzekeren *vrij van beschadigdheid*.

Wat is *beschadigdheid*, waarvan een verzekeraar zich vrij maakt? Het is vermindering in waarde van het verzekerd goed; maar eene waardevermindering door vermindering van qualiteit, niet van quantiteit. Door dit onderscheid niet genoeg in het oog te houden, is de groote onzekerheid op dit punt ontstaan. Men verwarde *schade* (avarij),

en *beschadigdheid*. Voor den verzekerde is het onverschillig of hij schade lijdt doordien het voorwerp bederft, of omdat het in hoeveelheid vermindert. Wanneer hij zich doet verzekeren tegen alle schade, dan is het ook voor den verzekeraar onverschillig; beide soorten van schade zijn in het woord *avarij* begrepen. Van daar dat de regter STORY zeide: »Welk wezenlijk verschil is er in beginsel tusschen een gedeeltelijk verlies, of avarij, door de beschadiging van een gedeelte, en het gedeeltelijk verlies door de vernietiging van een bepaald gedeelte van de verzekerde zaak" [1]). Beiden zijn een verlies in geld waardeerbaar, en avarij genoemd; maar niets belet dat de verzekeraar wel het een, en niet het andere vergoeden wil. En wanneer nu goederen ligt bederven, dan bestaat er eene gegronde reden, waarom de verzekeraar niet wil instaan voor de vermindering in qualiteit, »een gedeeltelijk verlies, of avarij, door de beschadiging van een gedeelte;" maar hieruit volgt nog niet, dat hij zich heeft willen bevrijden van een gedeeltelijk verlies in hoeveelheid. Wil men bij ons ligt bederfelijke waren doen verzekeren, dan bedingt de verzekeraar, dat hij zal zijn *vrij van beschadigdheid* te vergoeden; en als men met hetzelfde doel de uitdrukking bezigt: *vrij van avarij*, dan drukt men zich onnaauwkeurig uit. Neemt men die woorden letterlijk op, dan zou de verzekeraar het gedeeltelijk verlies noch in qualiteit, noch in quantiteit behoeven te vergoeden. Wanneer het echter van elders bleek, dat de partijen alleen beschadiging hebben willen uitzonderen, dan gelooven wij, dat men de uitdrukking »vrij van avarij" misschien zou kunnen uitleggen, als of er stond »vrij van beschadigdheid."

1) »What difference is there, in principle or reason, between a partial loss or average, by the damage of a part, and the partial loss by the destruction of an integral part of the thing insured." PHILLIPS, II, 341.

Als dan goederen verzekerd zijn *vrij van beschadigdheid*, zoo is het gemakkelijk na te gaan, in hoever de verzekeraar vrij is van het vergoeden van schade. Hij is vrij van alle schade, die door bederf of beschadiging aan die goederen geleden worden. Zoolang de goederen bestaan, zoolang zij met denzelfden naam aangeduid kunnen worden, al waren zij niets meer waard, is de verzekeraar niet aansprakelijk [1]). Als voorbeeld kan strekken het geval, dat 54 kisten suiker *free of average* verzekerd waren, en zoozeer bedorven aankwamen, dat er in al de kisten te zamen slechts eene kist gezonde suiker was; en toch waren de verzekeraars ongehouden dit te vergoeden [2]).

Hetzelfde vindt men uitgedrukt in art. 646, W. v. K. »Indien eene verzekering is gesloten met het beding *vrij van beschadigdheid* —, is de verzekeraar niet verantwoordelijk voor eenige schade, wanneer de verzekerde goederen bedorven of beschadigd ter plaatse hunner bestemming zijn aangekomen." De Wetgever meende teregt, dat deze uitlegging der clausule het meest met den aard der zaak en het handelsgebruik overeenkwam [3]). — En dat verder »avarij-grosse, schade door werping, neming, roof of dergelijke, of door het vergaan van het schip veroorzaakt," door den verzekeraar vergoed moeten worden, volgt evenzeer uit den aard der zaak, in zoo ver deze oorzaken het

---

1) PHILLIPS, I, 487. »Although those articles are so damaged, as to be rendered absolutely of no value, still if they remain in *specie*, if they so subsist that they still be properly designated by the same name, the underwriters are not liable."

PARK, 181. »Fish may all come to the port; though from the nature of the commodity it me be damaged, it may be stinking; still as the commodity *specifically* remains, the underwriter is discharged."

2) PHILLIPS, I, 488.

3) Zie VOORDUIN, X, 371.

verlies van het goed of andere onkosten ten gevolge hebben. Want de eenige schade, die de verzekeraar niet zal vergoeden, is de *beschadigdheid* van het voorwerp. Werd dus door eene dier oorzaken het voorwerp slechts *beschadigd*, dan zou de verzekeraar die schade *niet* vergoeden. De laatste afdeeling van ons artikel is dus niet onbepaald waar [1]).

In Engeland en Amerika had men de gewoonte eene reeks van goederen, die ligt bederven, in eene aanteekening of memorandum in de polis op te noemen; deze goederen, *memorandum articles* genoemd, werden zonder uitdrukkelijk beding vrij van geheele of gedeeltelijke beschadiging verzekerd, zoo als in dat memorandum vermeld was; vrij van beschadigdheid drukte men uit *free from average*. Average, avarij, beteekent zoowel gedeeltelijk verlies als beschadigdheid. Maar omdat de verzekeraar alleen van het laatste zich had willen vrij maken, gaf men aan die clausule in Engeland eene engere beteekenis. Men stelde door verschillende regterlijke uitspraken vast, dat de verzekeraar niet voor beschadigdheid maar wel voor totaal verlies van een gedeelte moest instaan. In Engeland lette men dus meer op de bedoeling der partijen, dan op de beteekenis der woorden [2]).

In Amerika deed men omgekeerd, men lette daar meer op de woorden der clausule, en zeide: »het blijkt nergens, dat de uitdrukking *avarij*, zooals die hier gebruikt wordt, ooit in dit land verstaan is, als beteekende zij een gedeeltelijk verlies, uitsluitend voortkomende uit vermindering in qualiteit of waarde. De verzekeraar is niet aansprakelijk

---

[1]) Een belangrijk vonnis betreffende eene soortgelijke clausule vindt men in het *Regtsgel. Bijblad* van Mr. DEN TEX en VAN HALL, Jaarg. 1842, bl. 145 vgg.

[2]) Zie BENECKE, II, 487. PHILL. II, 341, 343.

voor eenig gedeeltelijk verlies bij waren in het memorandum vermeld, behalve voor avarij-grosse; tenzij er een totaal verlies van al de waren van eene soort plaats hebbe — de woorden van het memorandum moeten letterlijk verstaan worden [1])."

Zoo laat het zich verklaren, hoe de regterlijke uitspraken in Engeland en Amerika zoozeer verschillen, terwijl de gegevens in beide landen dezelfde zijn. Maar in Engeland nam men dien regel niet onbepaald aan. Men stelde, dat, als de lading b. v. uit balen koffij bestond, men alleen het geheel verlies van een baal, en niet minder, kon vergoed krijgen. Daartegen voerde de regter STORY zeer juist aan: »Veronderstel dat de verzekering geschied zij op koffij, welk verschil is er dan tusschen het verlies van een enkele boon en van een baal [2])." Men moet elk gedeelte dat verloren is, hoe klein ook, vergoeden, of vooruit bepalen, dat men alleen voor het verlies van een bepaald gedeelte, hetwelk zekere verhouding te boven gaat, zal instaan.

Ons art. 646 bevat verder, dat de verzekeraar niet verantwoordelijk is, »wanneer de verzekerde voorwerpen onder weg of in een noodhaven, uithoofde van beschadigdheid of uit vrees dat zij zouden bederven of andere goederen aansteken, zijn verkocht geworden." Ook elders is dit eveneens uitgewezen [3]), voornamelijk omdat men anders, wan-

---

[1]) »There is no evidence that the term *average*, as here used, has ever been understood in this country, as meaning a partial loss arising from deterioration in quality or value exclusively. The underwriter is not answerable for any partial loss on memorandum articles, except for general average, unless there is a total loss of the whole of the particular species, — the memorandum must be literalêy understood." Zie PHILL., l. l.

[2]) »Suppose the insurance has been on coffee, what difference is there between the loss of a single kernel and a bag". Zie PHILL., II, 341.

[3]) Door lord MANSFIELD, zie PARK, 183.

neer het waarschijnlijk was, dat het goed eenigzins bedorven zou aankomen, zulk eene vrees ligt zou voorwenden, om den verzekeraar aansprakelijk te maken. Een ander geval was, dat het goed zóó bedorven was, dat de kapitein het niet langer aan boord kon houden, maar voor de veiligheid van het scheepsvolk het over boord *moest* werpen. Dit werd in Engeland gerekend voor rekening van den verzekeraar te komen [1]). Onzes inziens zou dit niet zijn voor rekening van den verzekeraar, maar van den verzekerde; deze zou alleen de waarde van het goed in den bedorven toestand kunnen doen omslaan als avarij-grosse. Die werping toch geschiedde opzettelijk tot gemeen behoud van schip en lading, omdat aan de veiligheid van het scheepsvolk, de oorzaak der werping, voor beiden evenveel gelegen was.

VERZEKERING VRIJ VAN SCHADE OF AVARIJ.

Wij hebben gezien, wat de clausule *vrij van beschadigdheid* beteekent, en hoe zeer *beschadigdheid* te onderscheiden is van *schade* of *avarij*. Het spreekt dus van zelf, dat, als er verzekerd is *vrij van avarij*, men bij ons volstrekt niet mag redeneren uit art. 646 W. v. K., daar dit handelt over een geheel ongelijksoortige clausule.

De clausule *vrij van avarij* is het eerst in Genua bij de kustvaart in gebruik gekomen [2]); de stormen konden daar meestal ontweken worden door terstond in te loopen; en wanneer er schade voorviel, dan was dit meestal eigen schuld van den schipper, door overlading van het schip of

1) PARK, 184.
2) ÉMÉRIGON, II, 9. M. PÖHLS, 326.

anderzins. Om dus van het gedurig betalen van kleine avarijen bevrijd te zijn, voerde men eene clausule in, die den verzekeraar vrij maakte van *getto e avaria* (werping en avarij).

Over de beteekenis van deze clausule was men het niet eens; sommige Italiaansche schrijvers legden die uit: »vrij van geringe schade en werping," zoodat de grootere toch door den verzekeraar gedragen zou worden. Maar deze geheel willekeurige uitlegging wordt reeds door ÉMÉRIGON bestreden [1]). Even willekeurig schijnt ons het beweren, dat wanneer een schip op deze wijze verzekerd is, de kosten besteed om hetzelve na eene stranding weer af te brengen, voor rekening van den verzekeraar zijn. Als reden geeft men hiervoor, dat, indien die kosten niet aangewend waren, het schip geheel verloren zou geweest zijn; dat de assuradeurs dit geheel verlies zouden vergoed hebben, dat dus de kosten van afbrenging in hun voordeel zijn aangewend, en door hen moeten vergoed worden [2]). Maar zóó kan men alle kosten en schaden van het schip ten laste der verzekeraars brengen; immers als men een schip na eenige schade niet herstelt, kan het zeer wel gebeuren, dat dit oorzaak wordt van een totaal vergaan; dus zou de herstelling van alle schade, ten nutte der verzekeraars geschiedende, door dezen moeten vergoed worden. Dat afbrengen of herstellen zijn eenvoudig gewone pligten van den verzekerde: bij het aangaan der verzekering heeft hij die voor zijne rekening genomen, zooals blijkt uit de woorden der clausule, waarbij hij den verzekeraar bevrijd heeft van het vergoeden van schade.

---

1) ÉMÉRIGON, l. l.

2) ÉMÉRIGON, II, 11. PHILLIPS zegt dat noch door gewoonte, noch door regterlijke uitspraak een regel hiervoor is vastgesteld II, 344.

In Engeland heeft men ingezien, dat de kosten bij stranding door deze clausule niet van zelve ten laste der verzekeraars komen; had men dit niet zoo begrepen, dan zou het overbodig geweest zijn het uitdrukkelijk bij de clausule in te voegen; die clausule toch luidt, »vrij van avarij tenzij het schip strande" (free from average, unless — the ship be stranded [1]).

Eene andere vraag is, of de verzekeraar met het beding *vrij van avarij*, de avarij-grosse moet vergoeden; en hiervoor bestaat meer grond. Avarij is eigenlijk vermindering in waarde van het verzekerd voorwerp door rampen der zee; als de verzekeraar vrij is van die schade te vergoeden, dan is hij van zelfs ook vrij van de kosten, welke vereischt worden om die schade te herstellen. Maar avarij-grosse is schade, die niet *door* rampen der zee, maar ter vermijding dier rampen, door menschen toedoen opzettelijk gemaakt is tot behoud van schip en lading. Het is dus geheel iets anders dan wat men gewoonlijk schade noemt, en wanneer dit laatste is uitgezonderd, dan blijkt nog niet dat avarij-grosse onder die uitzondering begrepen is [2]). Uit den aard der zaak volgt dus, dat de verzekeraar, niettegenstaande die clausule, de avarij-grosse moet vergoeden.

Bij ons vindt men bijna op alle polissen de clausule *vrij van avarij — onder 3 Pct.* Hierbij moeten wij reeds dadelijk doen opmerken, dat, zoodra de avarij meer dan die procenten beloopt, het *geheele* bedrag dier avarij vergoed moet worden, en dat niet die procenten, waarvan de

---

1) M'CULLOCH, *Dict. of Commerce*, voce *Insurance*, § »average clause."

2) PÖHLS, 328. Anders verstond men het woord »*average*" in Engeland. Lord MANSFIELD zeide: »The word average is used to signify a contribution to a general loss, and it is also used to signify a particular — partial loss." Zie PARK, 180. Van daar dat de clausule gemaakt werd, »*free from average unless general or the ship be stranded.*"

verzekeraar vrij is, van dat bedrag moeten afgetrokken worden. Het doel dezer clausule is, om den verzekeraar vrij te maken van geringe avarij, die misschien gedurig voorvalt, en hem alleen aansprakelijk te maken in geval van grootere rampen; maar dan ook aansprakelijk voor het geheel der schade daardoor geleden. Moesten die procenten altijd van de schade afgetrokken worden, dan zou de verzekerde eenvoudig tot dat bedrag onverzekerd zijn; en wanneer de premie dan toch van de geheele waarde van het voorwerp gerekend werd, zou die altijd naar evenredigheid lager gesteld moeten worden, omdat de verzekerde een deel der risico zelf loopt.

Onder avarij, waarvan hier sprake is, valt alle schade aan het verzekerd voorwerp geleden, alle onkosten die men daarvoor heeft moeten maken (art. 696 W. v. K.), behalve de vergoeding in avarij-grosse. Deze moet altijd door den verzekeraar vergoed worden, tenzij hij ook haar uitgezonderd heeft, zooals bij de vermelde clausule meestal geschiedt, *vrij van avarij en avarij-grosse onder* 3 *Pct.*

Wanneer nu de schade, die aan eene lading overkomt, over de geheele lading moet omgeslagen worden, om te zien, of zij tot het bedrag dier procenten opklimt; dan kan zij al vrij groot zijn, zonder dat de verzekerde den assuradeur kan aanspreken. Men is hierin den verzekerde te gemoet gekomen, en heeft bepaald, dat men de lading, b. v. van koffij, in afdeelingen van b. v. 10 balen zal deelen; die afdeelingen, *series*, worden aangeduid door de nommers of merken der balen; en wanneer er schade gevallen is, berekent men die over het aantal balen waarin zij voorgekomen is, om te zien of zij klimt tot de bepaalde procenten. Deze berekening is bijna altijd in het voordeel van den verzekerde; want stel het ongunstigste geval, dat de schade over de geheele massa berekend, juist even

onder de vrij gestipuleerde procenten kwam, dan zou de verzekerde geene schadeloosstelling krijgen; maar nu is het bijna ondenkbaar, dat de schade gelijk verdeeld zou wezen over de verschillende series; en zoodra er dan in eene der series eene mindere schade is dan in de overige, dan valt alleen deze serie onder de clausule, en bij al de overige zal de schade boven de procenten komen en dus aan den verzekerde vergoed worden.

Als de verzekeraar nog verder gaan wil, en geen gedeeltelijk verlies of schade, maar alleen het geheel verlies van het voorwerp wil vergoeden, dan maakt hij de clausule *vrij van avarij en avarij-grosse;* men ziet dat avarij hier in de beteekenis van gedeeltelijk verlies of schade moet genomen worden, en duidelijker wordt dan ook hetzelfde uitgedrukt door de clausule: *tegen totaal-verlies* [1]).

De verzekeraar zal hier alleen verantwoordelijk zijn, als het voorwerp totaal verloren is; het is dus van het uiterst belang te weten, wanneer men rekent dat een voorwerp totaal verloren is.

In Hamburg heeft men eenvoudig bepaald, dat eerst, wanneer de schade meer dan 98 Pct. bedraagt, de verzekeraar tegen totaal-verlies tot schadeloosstelling gehouden is.

ÉMÉRIGON zegt, bij de in Italie gebruikte soortgelijke clausule waarvan wij boven spraken, dat alleen in geval van een »sinistre majeur" de schade voor rekening van den verzekeraar komt; in dat geval kan de verzekerde abandonneren, dus à fortiori schadevergoeding vorderen [2]). Zoo zou het abandonnement ons als rigtsnoer moeten strekken,

---

[1]) *Allg. Plan. Hamb. See-Vers.* § 42. PHILL., I, 490. »An insurance against total loss only, is equivalent to an insurance, with the exception of average."

[2]) ÉMÉRIGON, II, 15. Hetzelfde vond men reeds implicite in art. 46 van de *Ordonnance*, zie POTHIER, *Traité du Contr. d'Ass.* N°. 115.

om te bepalen wat totaal-verlies is. Hiermede kunnen wij ons niet vereenigen. Het abandonnement toch berust op de *waarschijnlijkheid* dat het goed geheel verloren is; het wordt niet alleen toegelaten als het voorwerp werkelijk geheel verloren is voor den verzekerde; dan toch is het meestal [1]) eene bloote formaliteit; maar ook als het nog niet geheel verloren is, neemt de wetgever in sommige gevallen aan, dat het goed als geheel verloren zal beschouwd worden met betrekking tot het abandonnement [2]). Dit regt is dus exceptioneel, en geeft ons geene vrijheid dit quasi-totaal-verlies, dat bij abandonnement wordt aangenomen, op andere gevallen over te brengen [3]). — Men zou hiertegen kunnen aanvoeren, dat men ook bij deze verzekering tegen totaal verlies kan abandonneren volgens de wet; dat dus, zoodra het voorwerp verkeert in een der gevallen, bij het abandonnement door de wet opgegeven, een totaal verlies wordt aangenomen. Maar vooreerst wordt er bijna altijd door de verzekerden gerenuntiëerd aan het abandonnement, behalve als het voorwerp ongetwijfeld verloren is [4]); zoodat dan van zelf de wet wordt buitengesloten. En ook

---

[1]) Dat het ook dan niet *altijd* eene formaliteit is, blijkt uit een geval vermeld bij BENECKE, II, 447. In 1792 werd een Fransch schip door de Spanjaarden genomen; de verzekerden abandonneerden het, en de verzekeraars gaven schadevergoeding. In 1814 gaf de Spaansche regering het bedrag aan de eigenaars van het schip terug; en in 1832 besloten de erven der verzekeraars dit bedrag te vindiceren, omdat het schip door het abandonnement hun *eigendom* geworden was. Ware het niet geabandonneerd, dan zouden de verzekeraars dat bedrag alleen hebben kunnen terugvorderen door eene condictio indebiti tegen de verzekerden; maar deze actie zou na die 40 j. (sedert 1792) verjaard zijn. De rei vindicatio konden zij tegen de verzekerden nog doen gelden, omdat dezen eerst sedert 18 jaren in het bezit van het bedrag waren.

[2]) *Legal, constructif total-loss.*

[3]) Zie M. PÖHLS, 597.

[4]) Zie de gewone polissen.

al ware dit niet geschied, gelooven wij, dat zulk een fictief totaal-verlies niet kan gemaakt worden tot grond voor de vordering van den verzekerde, daar hier zijne vordering, blijkens de polis, juist alleen op een *werkelijk* totaal-verlies kan steunen.

De Code de Commerce heeft echter deze regel van ÉMÉRIGON overgenomen, en zegt in art. 409 »La clause *franc d'avaries* affranchit les assureurs de toutes avaries, excepté dans les cas, qui donnent ouverture au délaissement" [1]).

Wij gelooven dus dat het abandonnement ons hier niet als maatstaf kan dienen om te zien, wat totaal-verlies is. In Amerika vinden wij regterlijke uitspraken, die hetzelfde oordeelden [2]); en in Engeland werd de tegengestelde meening als absurd verworpen [3]).

Als dan de regelen van abandonnement hier niet toepasselijk zijn, dan hebben wij hiervoor geene bepalingen der wet, en wij moeten dus uit den aard der zaak en de gewoonte opmaken wat bij ons totaal verlies is.

Beschadigdheid, hoe groot die ook zijn moge, zagen wij reeds, dat niet als totaal-verlies kan aangemerkt worden, zoolang het verzekerd voorwerp maar gezegd kan worden te bestaan [4]). Maar hoeveel verlies of vermindering in

---

1) Eveneens in ons ontwerp van 1825, art. 102; zie VOORDUIN, IX, 109.

2) PHILL., I, 487. »The exception of particular average excludes a constructif or total loss on account of damage to the article. Accordingly the right of abandonment on account of damage exceeding half of the value [bij ons drie vierde] does not apply to those articles."

3) PHILL., I, 490. »Lord ELLENBOROUGH said, »If this can be converted into a total loss by abandonment, *the clause* excepting the underwriters from particular average, *may as well be struck out of the policy*." »

4) Zie boven p. 23. BENECKE, II, 485.

hoeveelheid moet er zijn, om een totaal-verlies daar te stellen? Als eene lading zonder verdere aanduiding verzekerd was, dan zou er slechts het kleinste gedeelte van over behoeven te zijn, zonder dat men kon zeggen, dat de *geheele* lading verloren was. Zulk eene verzekering zou dus zonder nut zijn; en wanneer eene lading tegen totaal-verlies verzekerd moest worden, zou het noodig zijn, even als in Hamburg, te bepalen, dat het verlies boven eene bepaalde hoogte als totaal-verlies zal worden aangemerkt [1].

Bij ons wordt meestal de lading, op de bovenvermelde wijze, in series afgedeeld, zoodat dan het totaal-verlies van elke serie vergoed wordt.

Wanneer een schip *vrij van avarij en avarij-grosse* of tegen totaal-verlies verzekerd is, dan volgt uit den aard der zaak, dat de verzekeraar aansprakelijk is, niet alleen wanneer er geen spoor van over is, maar indien het als zoodanig voor den verzekerde heeft opgehouden te bestaan [2]; verbo periisse et scissum et fractum et vi raptum continetur (l. 9. D. de verb. sign.). ÉMÉRIGON drukt dit zeer eigenaardig uit: »les débris du navire existent, mais le navire n'existe plus." De vraag wordt nu, wanneer is een schip een wrak geworden, en wanneer kan het nog hersteld worden? Men zou dit vooruit kunnen overeenkomen, zoo als soms gedaan wordt [3], door te bepalen, dat als totaal-

---

[1]) Zie C. d. C. art. 409 in verband met art. 369, en W. v. K. art. 664.

[2]) M. PÖHLS, 597. BENECKE, II, 481.

[3]) Zoo bestaat er eene Onderlinge Assurantie-maatschappij te Pekela (Groot-Compact genaamd), waarbij, volgens de Statuten, schepen alleen tegen totaal-verlies verzekerd worden, en waarbij men bepaald heeft, dat, als de reparatiekosten drie vierde van de getaxeerde waarde of meer beloopen, het schip als totaal verloren beschouwd zal worden.

verlies zal aangemerkt worden de schade, welker herstel meer dan een zeker gedeelte der waarde van het schip zal beloopen [1]). Is men daaromtrent niet overeengekomen, dan zal men als regel moeten aannemen, hetgeen BENECKE zegt, dat men een schip als wrak moet beschouwen, zoodra de kosten der reparatie zouden te boven gaan de waarde, die het schip na de reparatie voor den eigenaar zou hebben [2]). Dit toch is het natuurlijkste antwoord op de gestelde vraag. En dan zal men als kosten der reparatie rekenen, alle uitgaven die gedaan zijn sedert het voorvallen der schade, en die nog vereischt worden om het schip weer zeewaardig te maken; zoo zullen hierbij gerekend worden hulploonen, het verschuldigde in avarij-grosse enz. [3]).

VALIN hield de clausule *vrij van avarij* voor onzedelijk; ja zelfs werd zij verboden op straffe van nietigheid en boete door het tribunal de l'amirauté in Marseille, en wel om de reden, dat de schipper en het scheepsvolk ligt het schip zullen verlaten, wanneer het schade geleden heeft, al is het niet geheel verloren, om het belang van de reeders te bevorderen. Deze verordening werd echter door het Parlement vernietigd [4]). Men kon beweren dat hier als voordeel tegenover staat, dat de kapitein veel meer zorg zal dragen geene schade hoegenaamd te krijgen, omdat hij weet, dat de reeder die niet vergoed krijgt; maar toch, ofschoon het waar is, dat dikwijls opzettelijk schepen om die reden verlaten worden, zoo schijnt ons dit geene reden om het

---

1) PHILLIPS, I, 401. »The ship becomes a wreck, when in consequence of the injury she has received, she is rendered absolutely unable to pursue the voyage, without repairs exceeding the half of her value."

2) BENECKE, II, 514.

3) BENECKE, II, 523.

4) ÉMÉRIGON, II, 13.

contract geheel te verbieden, daar men niet tegen elk bedrog eene praeventieve wet kan maken.

Men is echter niet gewoon, die berekening zelf te maken; als regel neemt men bij ons aan, dat, wanneer een schip aanmerkelijke schade geleden heeft, de bevoegde autoriteit, op de plaats waar het schip zich na de ramp bevindt, moet beoordeelen of het schip hersteld kan worden of afgekeurd moet worden. Zulk eene wettige *afkeuring* wordt als totaal-verlies aangemerkt, en door den verzekeraar vergoed.

VERLIES VAN DE REIS NIET GELIJK AAN TOTAAL-VERLIES.

Ofschoon het in den regel gemakkelijk is na te gaan, wanneer een voorwerp totaal verloren is, zijn er echter gevallen waarin dit zeer moeijelijk is uit te maken. De moeijelijkheid meenen wij, dat alleen hierin gelegen is, of de verzekeraar bij verzekering van een schip of van goederen instaat onbepaald voor alle gevallen, waardoor het aankomen der goederen op de plaats der bestemming belet wordt; met andere woorden, of in elke verzekering, de verzekering van de reis ligt opgesloten [1]).

Wanneer schepen of goederen tegen elk gevaar en voor alle schade verzekerd zijn, kan hieromtrent geene moeijeheid bestaan. A. belooft aan B. te zullen vergoeden elk nadeel dat deze lijden zal, doordien ongevallen der zee avarij veroorzaken aan de verzekerde goederen, gedurende de bij de polis vermelde reis; het schip wordt onderweg afgekeurd, en op de plaats van afkeuring is geen ander schip om het goed verder naar de bestemming te vervoe-

1) PÖHLS, 623, vg.

ren; zoodat B., indien hij niet wil of mag abandonneren, genoodzaakt is zijn goed daar te verkoopen of ergens anders heen te vervoeren; in beide gevallen zal hij misschien groot nadeel lijden. Dit nadeel is veroorzaakt door een gevaar waartegen verzekerd was, de afkeuring van het schip, en B. kan dus schadevergoeding daar voor vorderen.

Maar als nu diezelfde goederen verzekerd waren vrij van avarij en avarij-grosse, of tegen totaal-verlies, dan verandert de zaak geheel. Het eenige geval, waarin hierbij de verzekeraar kan aangesproken worden, is, als de goederen voor den verzekerde geheel verloren zijn, of als de schade die hoogte bereikt heeft, welke men bij de polis overeengekomen is, dat met totaal-verlies zou gelijk staan. Wat er ook met de goederen gebeure, zoolang zij niet in dezen toestand zijn, kan de verzekerde geene schadevergoeding vorderen.

In dit en soortgelijke gevallen zegt men, dat de reis voor het verzekerd voorwerp verloren is; naar onze meening is dit verlies van de reis niet van zelve gelijk aan een totaal-verlies. En al moge nu in sommige dezer gevallen het voorwerp als totaal verloren *beschouwd*, en geabandonneerd worden; dit doet hier niets ter zake, omdat, zoo als wij zagen, de regels van het abandonnement hier niet toepasselijk zijn.

Houdt men dezen regel in het oog, dan laten alle gevallen zich zonder moeite oplossen. Die regel volgt zoo zeer uit den aard der zaak, dat het bijna onnoodig geacht zou mogen worden dien verder te bewijzen, wanneer men niet zag hoe dikwijls daarvan elders in de regtspraak is afgeweken.

In Hamburg heeft men dit juist ingezien. Wij vinden daar in het Allg. Plan Hamb. See-Vers. § 42. »Ist die Versicherung *gegen Total-Verlust*, so ist der Versicherer nur dann zur Zahlung des Schadens verbunden, wenn sol-

eher 98 pCt. übersteigt." En in § 41 vinden wij: »Ist die Versicherung genommen *für behaltene Ankunft:* a) auf das Casco oder die Fracht, so ist der Versicherer nur dann zur Zahlung verbunden, wenn das Schiff gänzlich verunglückt, wenn es auf seiner Reise in Havarie unter ordnungsmässiger Besichtigung zur Reparatur gänzlich unfähig befunden, oder wenn es für gute Prise erklärt wird. Dagegen ist der Versicherer von aller Verbindlichkeit frei, wenn das Abbringen des Schiffes willkürlich unterbleibt, oder die Reparatur unterlassen wird, und zwar auch dann, wenn die Taxation des Schadens den Werth des Schiffes übersteigt, oder die Reparatur solchen Werth würde überstiegen haben; b) auf Waaren, imaginairen Gewinn, Provision oder Courtage, so ist der Versicherer nur dann verantwortlich, wenn die Waaren wegen Seeschäden den Bestimmungsort nicht erreichen oder für gute Prise erklärt werden. — Der Versicherer ist bei dieser Versicherung frei von jeder Havarie grosse und particuliere, und allen Anhaltungskosten, nicht aber den Reclame-Kosten. Der Risico endet, so wie das Schiff im Bestimmungshafen am gebräuchlichen oder gehörigen Platze den Anker hat fallen lassen."

Uit deze twee artikelen (die wij in hun geheel hebben aangehaald, omdat zij als voorbeeld kunnen strekken voor de juiste grenzen dezer clausulen), blijkt duidelijk, dat men dáár, door het verzekeren tegen totaal-verlies, niet noodzakelijk verzekert, dat het goed op zijne bestemming zal aankomen. Maar hetzelfde volgt ook uit de overeenkomst van verzekering zelve. In alle gewone polissen vindt men, dat de verzekeraar iets verzekert of voor een bepaalden tijd, of voor eene bepaalde reis; hij belooft dat hij alle schade zal vergoeden, die gedurende dien tijd of op die reis aan het verzekerd voorwerp zal overkomen.

De aanduiding van den tijd en van de reis dienen beiden om aan te wijzen, hoelang de risico voor rekening van den verzekeraar zal loopen, terwijl de aanduiding van de reis bovendien nog den aard en de grenzen der gevaren moet aangeven. Maar nergens blijkt, dat de verzekeraar voor het aankomen op de plaats van bestemming instaat. Wanneer er nu bijgevoegd wordt, dat de verzekeraar alleen de schade boven zekere procenten, of zelfs alleen het totaal-verlies zal vergoeden, dan verandert dit niets aan de soort van gevaren, die hij voor zijne rekening neemt; en ook hier verzekert hij niet absoluut, dat het goed zal aankomen.

In Engeland en Amerika is het onderscheidene malen voor het gerigt de vraag geweest, of het verlies van de reis voor goed of schip reden tot abandonnement kon opleveren. Als het abandonnement wordt toegelaten, dan veronderstelt men, dat het voorwerp voor den verzekerde nagenoeg totaal verloren is. Maar als wij dan zien, dat in de genoemde landen het verlies van de reis op zich zelve eigenlijk nooit een reden tot abandonnement is, en dus nooit met een waarschijnlijk totaal-verlies wordt gelijk gesteld; dan mag men daaruit wel à fortiori afleiden, dat dit verlies van de reis nooit als totaal-verlies mag beschouwd worden, wanneer alleen hiertegen verzekerd is.

Wij zullen achtereenvolgens het verlies van de reis voor het schip, en voor de lading nagaan.

Verlies van de reis voor het schip. Tot omstreeks 1750 oordeelde men in Engeland, dat, indien de reis van het verzekerd voorwerp verhinderd werd door een der gevaren, waartegen verzekerd was, de verzekerde zijn goed als totaal verloren kon abandonneren, ofschoon hij het nog in zijne magt had, en het zelfs materiëel niets geleden had. PHILLIPS geeft als waarschijnlijke oorzaak van deze

dwaling, dat zij zou ontstaan zijn uit de wed-polissen. Deze waren geene contracten van schadeloosstelling, maar werden meest bij de kruisvaart aangegaan als eene weddingschap op het al of niet gelukken van de onderneming. Werd het schip nu belet te kruissen, dan had de verzekeraar zijne weddingschap verloren, omdat de reis of onderneming van het schip mislukt was.

Naderhand werd geoordeeld, dat de verzekering tot voorwerp had niet *de reis*, maar het schip *voor* de reis, of voor een bepaalden tijd. MARSHALL legde het dus uit, dat de verzekeraars verzekerden, dat de reis niet zal verloren gaan door de schuld van het schip, of, dat het schip in staat zal zijn de reis te volbrengen [1]). Desniettemin gaf Lord MANSFIELD omstreeks 1782 nog als regel aan: verzekering is eene overeenkomst van schadeloosstelling, en er wordt verzekerd, dat het schip zijne bestemming zal bereiken [2]).

Eene reeks van gewijsden toont echter aan, dat men den regel, bij MARSHALL gesteld, heeft aangenomen. Zoo is het uitgewezen, dat het verlies van de reis, welke vrijwillig geschorst werd, omdat de lading wegens bederf verkocht moest worden, of omdat deze genomen was, geen totaalverlies van het schip daarstelde, ofschoon de reis van het schip door het verlies der lading zonder voordeel werd, en dus verloren ging [3]).

Als een schip strandt, zoodat het een wrak wordt; of op eene plaats waar geene bouwstoffen of werklieden zijn,

---

1) PHILLIPS, I, 391. »That the voyage shall not be destroyed by the fault of the ship, or that the ship shall be capable of making the voyage." id. p. 393. »They insure her ability to perform the voyage, not that she shall perform it."

2) PARK, 261. »Insurance is a contract of indemnity, and the insurance is, that the ship shall come to London."

3) PHILLIPS, I, 392. PÖHLS, 625.

zoodat het niet hersteld kan worden; of als er geene waarschijnlijkheid bestaat, dat het hersteld zal kunnen worden; in al deze gevallen werd geoordeeld, dat de reis verloren was, en dat het schip als totaal verloren kon geabandonneerd worden [1]). Maar in al deze gevallen is het, onzes inziens, duidelijk, dat niet het verlies van de reis, maar werkelijk de schade aan het schip maakte, dat men het als totaal verloren beschouwde; de onmogelijkheid, om de reis voort te zetten, was slechts een *gevolg* van de schade, maar niet de reden tot abandonnement.

Een ander vonnis zou dit laatste misschien doen betwijfelen; een schip werd zoo beschadigd, dat het ter naauwer nood hersteld kon worden, en dan nog zóó, dat het wel eene andere, maar niet meer diezelfde lading kon innemen; en dit werd als verlies van de reis en dus als totaal-verlies van het schip beschouwd [2]). Maar bij nader inzien zal men bemerken, dat ook hier niet het verlies van de reis, maar de schade aan het schip dit als totaal verloren deed beschouwen. Een der regters in deze zaak gaf als reden van het abandonnement: »Een schip is niet zeewaardig, tenzij het in staat is eene volle lading te dragen [3])." En dit gelooven wij, dat de ware reden van het abandonnement was, en niet het verlies van de reis.

Geheel iets anders is het, als de verwacht wordende winst of de te verdienen vracht van het schip verzekerd is; als het schip dan door een ongeval der zee zijne bestemming niet kan bereiken, zoodat de reis verloren is, dan spreekt het van zelf dat de verzekeraar voor dit ver-

---

[1]) PHILLIPS, I, 394.

[2]) PHILLIPS, I, 395. Het tegendeel bij BENECKE, II, 521. PÖHLS, 619.

[3]) »A vessel is not seaworthy, unless it be in a condition to carry a full cargo."

lies kan aangesproken worden [1]; want hier is het verlies van de reis of van de winst de voorwaarde der overeenkomst.

Voor het schip zelve gelooven wij dus als regel te kunnen stellen, dat niet het verlies van de reis, maar alleen schade, die aan totaal-verlies gelijk komt, tot abandonnement kan aanleiding geven; en dat, als de reis verloren is, dit niet op zich zelven aanleiding geeft tot abandonnement, maar alleen een *gevolg* is van het verlies van het schip.

Verlies van de reis voor de lading. Duidelijkheidshalve zullen wij drie gevallen stellen, welke ons zijn voorgekomen de meeste moeijelijkheid in zich te sluiten, en waaruit elk voorkomend geval het best beoordeeld kan worden.

1) Een schip wordt genoodzaakt in te loopen, en wordt afgekeurd, en er bestaat op de plaats van afkeuring geene gelegenheid om de lading verder te vervoeren. Dit werd als verlies van de reis voor de lading aangemerkt, die reden gaf tot abandonnement [2].

2) Gesteld dat er in dat geval wel gelegenheid bestond om de lading ergens anders heen dan naar de bestemminghaven te vervoeren; hierover is ons geen vonnis voorgekomen; maar ook dan gelooven wij, dat men het als verlies van de reis zou aangemerkt hebben. Men stelde ten minste als regel: »een verlies van de reis door schade aan het schip, is een totaal-verlies van de goederen. Een totaalverlies van de lading kan ontstaan door eene geheele en voortdurende onbruikbaarheid van het schip, om de reis te volbrengen; dat is, door eene mislukking van de onderneming [3].”

---

1) PÖHLS, 664.

2) PARK, 261.

3) PHILLIPS, I, 489. »A loss of the voyage by damage to the ship,

3) Terwijl het schip digt bij de bestemminghaven gekomen is, verneemt de kapitein, dat deze geblokkeerd is, en loopt in eene naburige haven in. De lading is ligt bederfelijk en moet terstond verkocht worden. Dit werd als verlies van de reis aangemerkt; doch men oordeelde dat dit niet veroorzaakt was regtstreeks *door* een ongeval, waartegen verzekerd was, maar *ter ontwijking* van dat ongeval; zoodat dit verlies van de reis niet voor rekening van den verzekeraar kwam. Met evenveel grond, zeide men, zouden alle ladingen, ofschoon liggende in de haven van vertrek, geabandonneerd kunnen worden, als men dáár vernam dat de bestemminghaven geblokkend was [1]).

De motieven van dit laatste vonnis houden wij voor verkeerd; de schade aan de lading geleden door den noodzakelijken verkoop, was regtstreeks veroorzaakt door een ongeval waartegen verzekerd was. Als de lading tegen alle verlies verzekerd was, zou dit dadelijk in het oog vallen; en geen verzekeraar zou weigeren zulke schade te betalen. Maar die schade is avarij, en de lading, die bederfelijk was, was vrij van avarij verzekerd; ofschoon het goed verkocht moest worden, kon men niet zeggen, dat het geheel verloren was, want het bestond in specie. Hierin gelooven wij dat de reden gelegen was, waarom het niet geabandonneerd kon worden; en deze reden is waarschijnlijk door de regters onbewust toegepast, niette-

---

is a total loss of memorandum articles. A total loss of the cargo may be effected by a total and permanent incapacity of the ship to perform the voyage; that is a destruction of the contemplated adventure.

PHILLIPS, II, 338. »It is laid down as a general doctrine by the supreme court in New-York, that the insurer is only liable where the subject matter [insured free form average] is destroyed or where the voyage is defeated and lost."

1) PARK, 261, 263.

genstaande de reis van het goed verloren was *door* een ongeval der zee.

Als dan de blokkade regtstreeks oorzaak is van het verlies van de reis, zoo als men redelijker wijs moet aannemen; en als dat verlies van de reis toch geen reden tot abandonnement opleverde, zoo gelooven wij, dat dit pleit voor ons beweren, dat ook in Engeland en Amerika het verlies van de reis *alleen* geen totaal verlies veroorzaakt.

Wat het eerste vonnis betreft, de conclusie daarvan houden wij voor juist, dat het voorwerp als totaal verloren beschouwd moet worden. Maar de reden ligt hierin, dat het verzekerd voorwerp aan de magt van den verzekerde ontrukt was, dat het *voor hem* totaal verloren was; hetzelfde kan voorkomen, als het voorwerp door vijanden genomen is, ook dan bestaat het nog, maar niet meer voor den verzekerde; een voorwerp behoeft niet absoluut totaal verloren te zijn, om den verzekeraar tegen totaalverlies aansprakelijk te doen wezen; zoodra het *voor den verzekerde* totaal verloren is, zoodra deze geen magt meer over dat voorwerp heeft, zal de verzekeraar het als totaal verloren moeten vergoeden. Hierom, en niet omdat de reis verloren was, mogt in het eerste geval het goed geabandonneerd worden; en daarom zou, naar onze meening, in het tweede geval het abandonnement niet toegelaten moeten worden, omdat de verzekerde zeer goed zijn voorwerp terug kon krijgen.

Maar totaal-verlies bij abandonnement is, zoo als wij zagen, nog niet altijd gelijk aan totaal-verlies, wanneer uitsluitend hiertegen verzekerd is. Al kan dus in sommige dezer gevallen het goed geabandonneerd worden, dan is niet altijd in diezelfde gevallen de verzekeraar tegen totaal-verlies aansprakelijk. In het eerste geval hier vermeld zou misschien nog niet altijd een totaal-verlies zijn;

en als er eene bepaling bij ons bestond of overeengekomen was, zoo als die in Hamburg bestaat, dan zou de verzekeraar eerst aangesproken worden, als de netto opbrengst der verkooping minder dan 2 pCt. bedroeg.

Uit al hetgeen wij hier hebben bijgebragt gelooven wij genoegzaam bewezen te hebben, dat verlies van de reis geen reden van abandonnement is, dus nog veel minder een totaal verlies veroorzaakt, waarvan wij hier ter plaatse spreken. Verlies van de reis kan alleen een *gevolg* wezen van totaal-verlies, en dan geeft dit laatste aanleiding tot abandonnement [1]).

Wil men dus zeker zijn, dat men geene schade zal lijden, doordien het voorwerp zijne bestemming niet bereiken kan, en kan men tevens niet tegen alle schade laten verzekeren, dan is het niet genoeg tegen totaal-verlies verzekering te doen nemen, maar moet men, even als in Hamburg, ook bij ons afzonderlijk de behouden aankomst doen verzekeren.

VERZEKERING OP BEHOUDEN AANKOMST.

Het behoeft geene vermelding, dat, wanneer een verzekerd voorwerp totaal verloren is, dit belet wordt op de plaats zijner bestemming aan te komen. Maar het omgekeerde is niet waar; niet altijd als het voorwerp belet wordt aan te komen, behoeft het geheel verloren te zijn. Wanneer dus een voorwerp verzekerd is *vrij van beschadigd-*

---

1) PÖLHS, 599, 600, stelt ook dat het verlies van de reis in sommige gevallen totaal-verlies van het goed veroorzaakt; maar de beperkingen, die hij op dezen regel maakt, de uitleggingen die hij er aan geeft, toonen eveneens aan, dat in die gevallen het verlies van de reis geen oorzaak maar gevolg van het totaal-verlies is.

heid, vrij van avarij en avarij-grosse, of tegen totaal-verlies, dan kan het gebeuren, dat het voorwerp zijne bestemming niet bereikt, en dat toch de verzekerde zijn verzekeraar niet kan aanspreken. Wil iemand zich ook voor dat geval doen verzekeren, dan kan hij verzekering doen nemen tegen alle gevaren der zee die konden beletten, dat het verzekerd goed op de plaats der bestemming aankome. Bij ons is dit, zoover wij weten, niet in gebruik; men verzekert wel goederen of schepen vrij van avarij en avarij-grosse, maar niet op behouden aankomst; wil men hetzelfde bij ons doen, dan gebruikt men de onregelmatige verzekering *op behouden varen*, waarvan wij zoo straks zullen spreken. Maar niets zou beletten, dat men het ook hier deed; het is geheel regelmatig, en wordt nergens door de wet verboden.

Verzekering op behouden aankomst is uitgebreider dan ééne van de drie boven genoemde; en onze wetgever heeft dus verkeerd gedaan, wanneer hij in art. 646 zegt: »om het even of daarbij al of niet gevoegd is *bij behoudene aankomst*". Het is volstrekt niet onverschillig of die clausule er al of niet bijgevoegd is, omdat door haar des verzekeraars verantwoordelijkheid aanmerkelijk wordt uitgebreid. Zoo als echter de woorden van dat artikel luiden, moet men aannemen, dat bij de clausule *vrij van beschadigheid* tevens stilzwijgend *bij behouden aankomst* begrepen is. Wil men dit laatste er niet bij verstaan, dan zal men het uitdrukkelijk moeten bedingen.

De Hamburgsche verzekeraars hebben dit beter dan onze wetgever begrepen; in hunne verordening § 41 (boven bl. 37 aangehaald) hebben zij aan de clausule *für behaltene Ankunft* de juiste grenzen aangewezen, en dit kan ons als leiddraad strekken, van hetgeen bij ons in zulk geval gelden zou.

Uit het daar gezegde en uit den aard der clausule blijkt, dat de verzekeraar tot schadevergoeding genoodzaakt is, zoodra het verzekerd voorwerp belet wordt op zijne bestemming aan te komen; de schadevergoeding zal even groot moeten wezen, als de schade, die de verzekerde geleden heeft, en deze wordt bepaald door de waarde van het verzekerd voorwerp onder aftrek van hetgeen daarvan is teregt gekomen.

De hoofdvoorwaarde dezer overeenkomst is dus *het niet behouden aankomen* van het voorwerp, en de eenige moeijelijkheid die hier bestaan kan, is, te bepalen wanneer het voorwerp geacht wordt niet behouden te zijn aangekomen. Het woord *behouden* wordt hier niet genomen in de beteekenis, dat het voorwerp bij de aankomst in goeden staat behoeft te zijn: het is eigenlijk zonder beteekenis, want het is gewoonte, dat de verzekeraar niet aansprakelijk is, al is het voorwerp beschadigd of gedeeltelijk verloren, indien maar het voorwerp in specie aankomt; met andere woorden, de verzekeraar op behouden aankomst is van zelf *vrij van beschadigdheid, van avarij en avarij-grosse.*

Het voorwerp komt niet behouden aan, vooreerst wanneer het totaal verloren is; wij behoeven hier niet verder over uit te weiden, en kunnen volstaan met te verwijzen naar hetgeen wij boven over de clausule *vrij van avarij en avarij-grosse* gezegd hebben.

Het tweede geval dat de verzekeraar aangesproken kan worden, is, als het voorwerp niet aankomt, om het even af het al of niet verloren is. En hier blijkt, hoeveel uitgebreider de clausule *op behouden aankomst* is, dan die tegen totaal-verlies. Stel het geval dat een schip onderweg wordt afgekeurd, en dat er geene gelegenheid bestaat om de lading naar de bestemming te voeren. Deze wordt verkocht en brengt de helft op van de getaxeerde waarde:

ware de eigenaar tegen totaal-verlies verzekerd, dan zou hij niets van den verzekeraar te vorderen hebben; want het voorwerp is niet totaal verloren. Is hij daarentegen verzekerd *op behouden aankomst,* dan kan hij vergoeding vorderen voor de schade, die hij geleden heeft, dat is de helft der getaxeerde waarde.

Bij een schip zijn er weinig gevallen denkbaar, dat het belet zou worden aan te komen, zonder dat het tevens totaal verloren was. Want men moet hier niet de gevallen bij rekenen, dat de reis *vrijwillig* geschorst of verloren is. De verzekeraar staat alleen in voor de gevallen, dat het schip *belet* wordt aan te komen; en al is de lading verloren en al wordt er dus geene vracht verdiend, er is niets waardoor het schip *belet* wordt zijn reis voort te zetten, al is het dan zonder lading. Maar een schip wordt belet aan te komen, als b. v. de bestemminghaven geblokkeerd of vijandig bezet is.

Hoeveel schade een schip ook geleden hebbe, zoo lang het aankomt, is de verzekeraar vrij. Gewoonlijk zegt men, dat een schip behouden aankomt, zoo slechts de *kiel* aankomt. Hetzelfde vindt men reeds bij ROCCUS (Tract. over Verzek., art. 34), »de Assuradeurs schijnen in genen deelen gehouden te wezen [om de geheele waarde van het schip te vergoeden, maar alleen om avarij te betalen], dewijl het schip behouden daarvan is afgekomen, en, niet tegenstaande hetzelve zeer is beschadigt, evenwel buyten alle twijffel het zelve schip komt te wezen, *omdat het dezelve Kiel heeft behouden.*"

Voor de vraag, hoever de verpligting van den verzekerde loopt, om het schip te herstellen, en wanneer hij dit mag nalaten, meenen wij, dat naar billijkheid als regel gesteld moet worden, dat hier, even als bij verzekering tegen totaalverlies, eene *wettige afkeuring* den verzekerde ontslaat van

de verpligting tot herstel. Maar het zou kunnen gebeuren, dat de bevoegde autoriteit op de plaats des onheils weigerde het schip af te keuren tegen alle billijkheid in, misschien om door de reparatie aan hunne onderhebbende winst te bezorgen; in dit geval zal men den regel boven (bl. 34) gesteld moeten toepassen. Elders [1]) vindt men bepaald, dat de verzekerde, bij deze soort van verzekering, moet herstellen ook dan, als de vermoedelijke reparatie-kosten de waarde van het schip overtreffen. Daaronder zal men moeten verstaan de waarde van het schip in den toestand, waarin het verkeert na de ramp en vóór de reparatie. Het is ondenkbaar dat met die waarde bedoeld wordt de bij de polis aangenomene waarde, of ook die welke het schip na de herstelling zou hebben; moest de verzekerde herstellen in geval de reparatie-kosten deze waarde te boven zouden gaan, dan zou hij door de verzekering gedwongen worden meer te doen, dan hij als verstandig man zou gedaan hebben zonder verzekerd te zijn.

Bij eene lading kan het dikwijls voorkomen, dat zij belet wordt aan te komen zonder verloren te zijn; b. v. wanneer een schip strandt, afgekeurd of genomen wordt, terwijl de lading niet verloren is of vrij gegeven wordt; en als er in die gevallen geene gelegenheid bestaat om de lading verder te vervoeren. Ook het geval van blokkade der bestemminghaven zal hiertoe gerekend worden.

De verzekerde moet bij de invordering der schadevergoeding bewijzen, dat het voorwerp niet is aangekomen [2]), en verder de bewijzen leveren waarvan wij boven (p. 8 en

---

[1]) Zie boven bl. 37.

[2]) »If a particular event is insured, for instance the arrival of the vessel merely, in a wagering policy, the declaration must aver, that the event was prevented by some of the enumerated perils." PHILLIPS, II, 409. Bij eene niet wedpolis zal dit evenééns zijn.

volgende) breeder behandeld hebben. Om de hoegrootheid van de schade te vinden, zal de verzekerde de netto opbrengst van hetgeen teregt is gekomen, moeten opgeven en bewijzen, en dit zal afgetrokken worden van de som, waarvoor verzekerd is.

TWEEDE AFDEELING.

VAN HET BEDING VAN ZEEVERZEKERING OP BEHOUDEN VAREN IN HET BIJZONDER.

VERZEKERING OP BEHOUDEN VAREN, BIJ SCHEPEN.

Wij hebben gezien, wat het doel der verzekering is, en hoe men door verschillende bedingen de verantwoordelijkheid van den verzekeraar kan wijzigen, zonder dat doel uit het oog te verliezen, zonder in eenig opzigt het wezen der verzekering te wijzigen. Maar reeds dadelijk kan men veronderstellen, dat er bij deze overeenkomst, even als bij alle andere, misbruiken zullen zijn ingeslopen; en de verzekering op behouden varen, zoo als die hier zal worden uiteengezet, levert daarvan een sprekend bewijs.

Wanneer men belanghebbende in een schip is, dan kan men dit belang doen verzekeren, zoo als wij zagen, *vrij van beschadigdheid* en *vrij van avarij en avarij-grosse,* in welk laatste geval de verzekeraar alleen het totaal-verlies vergoedt. Men kan zich ook willen vrijwaren tegen de gevaren, die de aankomst van het schip op de plaats van

bestemming zouden kunnen beletten, om het even of het schip al of niet geheel verloren is; of met andere woorden, tegen de schade die zou kunnen ontstaan, doordien het schip belet werd aan te komen; men zou dan verzekering kunnen nemen *op de behouden aankomst* van het schip, en de verzekeraar zou dan aangesproken worden, ingeval door de gevaren, waartegen verzekerd was, het schip belet werd zijne bestemming te bereiken. In dit zelfde geval zal ook de verzekeraar, die het schip *op behouden varen* verzekerd heeft, worden aangesproken. *Behouden varen* en *behouden aankomst,* zijn woorden van gelijke beteekenis, en men zou onverschillig één dezer twee uitdrukkingen kunnen bezigen, ware het niet dat het gebruik gewild had, dat men de eerste uitdrukking bij uitsluiting was gaan bezigen, om aan te duiden het onregelmatige contract, waarvan hier sprake is.

In het algemeen kan men bij verzekering *op behouden varen* dezelfde regelen volgen, die wij boven bij verzekering *op behouden aankomst* hebben opgegeven. De uitzonderingen en onregelmatigheden, die bij de eerste plaats hebben, zullen wij nu achtereenvolgens onderzoeken.

Wanneer een schip op behouden varen verzekerd wordt, dan wordt er eene clausule bijgevoegd, zoo als: »zullende tot bewijs van interest, waarde of eigendom verstrekken deze polis, en hetgeen men verder te goeder trouw zal kunnen produceeren;" of »zonder verder bewijs van interest dan deze polis." Reeds vroeger (bl. 19) hebben wij over soortgelijke clausulen gesproken. Als men uitging van de veronderstelling, dat de contracterende partijen binnen de grenzen der wet wilden blijven, zou men de clausule zóó moeten uitleggen: dat de verzekeraar den verzekerde ontsloeg van het bewijs van interest, maar zich voorbehield het bewijs, dat de verzekerde geen interest had. Maar in

deze assurantie *op behouden varen* wordt uitdrukkelijk overeengekomen, dat men zich niet zal bekreunen om de wet; wij hebben dus hier geene reden om aan te nemen, dat de partijen aan die clausule eene beteekenis gehecht hebben, welke eenigzins gedrongen was, en alleen daardoor geregtvaardigd werd, dat het de eenige wijze was om eene, met de wet niet strijdende, zin aan de woorden te geven. De eenvoudige en natuurlijke uitlegging, waartoe wij dus hier vrijheid hebben, is deze: dat de verzekeraar vertrouwt in het belang, hetwelk de verzekerde bij de polis zegt te hebben bij het verzekerd voorwerp, en dat er dus niet meer van belang sprake zijn zal; dat de verzekerde alleen de polis zal moeten vertoonen, als bewijs van de geslotene overeenkomst. Dezelfde beteekenis moet men hechten aan de clausule »van weerskanten zonder ristorno [1])." Ristorno heeft plaats als het blijkt, dat niet het geheele verzekerde voorwerp aan gevaar was blootgesteld, of dat dit voorwerp minder waard was, dan bij de polis was opgegeven. De verzekeraar geeft dan aan den verzekerde terug zooveel van de premie, als waarvoor hij geen gevaar heeft geloopen; en de verzekerde vordert niet of geeft terug een evenredig gedeelte van de som, waarvoor hij heeft doen verzekeren. Komen de partijen nu overeen, dat dit van weerskanten niet zal plaats hebben, dan is dit eveneens als of zij hadden bepaald, dat er geen acht op zou geslagen worden, of er een voorwerp aan gevaar was blootgesteld en of dit al of niet waarde voor den verzekerde had; met andere woorden, dat zij er geen acht op zouden slaan of de verzekerde al of niet interest had.

Wanneer men zich voorstelt, dat er met deze clausule verzekering gesloten was op een schip, *op het behouden va-*

---

[1]) ÉMÉRIGON, II, 185.

ren van dit schip; dan zal de verzekeraar bij niet aankomst van het schip zich doen opgeven, hoeveel het niet aangekomen schip of wrak waard is of heeft opgebragt, en, na aftrek van dit bedrag, zal hij betalen de som waarvoor verzekerd was. Is het nu de reeder of een belanghebbende, die schadevergoeding ontvangt, dan is alles regelmatig, omdat de schadevergoeding gegeven wordt aan iemand, die de schade geleden heeft. Maar de verzekeraar heeft, blijkens de polis, gezegd, dat het hem onverschillig is, of de verzekerde belanghebbende is of niet; dus belet niets, dat een ander, wien het schip volstrekt niet aangaat, eene gelijke overeenkomst met den verzekeraar sluite; nu wordt het een contract, waarbij A. belooft te zullen geven aan B. het bedrag van de schade, die er geleden is (onverschillig of B. of een ander die geleden heeft), doordien een genoemd schip niet op de plaats der bestemming aankomt.

Men ziet dat er nog iets vreemds en omslagtigs in is voor B., om te moeten bewijzen de schade, die een ander geleden heeft; dat B. nog moet onderzoeken, hoeveel er van dat schip, dat hem niet aangaat, is teregt gekomen. Immers nu B., bij niet aankomst van het schip, eene som gelds van A. zou ontvangen, welke som wel het bedrag was van eene schade, maar niet van eene schade door hem zelven geleden; nu was het eenvoudiger, dat A. beloofde eene *bepaalde* som te zullen geven aan B., ingeval het schip belet werd aan te komen. Het was dus consequent, dat men er nog een ander beding bij maakte, namelijk dat er geen acht zou geslagen worden op hetgeen er van het schip geworden was, op hetgeen er nog van over was. Men maakte de clausule: »Renuncierende wel voorbedachtelijk van al hetgeen is cas van schade mogt teregt komen of geborgen worden, waarvan wij nimmer zullen profiteeren, maar dat uitdrukkelijk komen zal ten voordeele van den geassureerde

alleen [1])." In de nieuwere, na 1838 gemaakte, polis, vindt men: »Voorts wordt wel uitdrukkelijk bedongen, dat wij in het geval van non arrivement voornoemd, nimmer eenig genot zullen hebben, van zoodanig gedeelte, als door berging zoude mogen worden behouden."

Eindelijk vinden wij in de polissen van deze verzekering nog vermeld, dat de verzekeraar is »vrij van avarij-grosse en bijzondere avarij, en van alle andere onkosten met of zonder succès geimpendeerd." Deze clausule heeft op zich zelf niets onregelmatigs, zoo als wij boven zagen, en is ook elders bij verzekering op behouden aankomst stilzwijgend in de polis begrepen.

Wanneer men nu deze zoogenaamde verzekering ontdoet van al den omslag van woorden, die wel van belang zijn om haar ontstaan te leeren kennen, maar eigenlijk niets ter zake doen; dan komt men tot het besluit, dat men hier te doen heeft met eene overeenkomst, waarbij A., tegen genot eener premie, belooft te zullen betalen aan B. eene bepaalde som, wanneer een genoemd schip door eenig ongeval der zee niet aankomt op de plaats der bestemming. l. 129 D. *De verb. oblig.* XLV. 1. »Decem aureos dabis si navis non venit." Wij zien niet in, welk verschil er bestaat tusschen eene weddingschap en het bovengenoemd contract. Verzekering en weddingschap zijn beide kanscontracten [2]; het hoofdonderscheid tusschen beide is, dat de voorwaarde, het onzekere voorval, bij het eerste een nadeel aan een der contracteerende partijen ver-

---

[1]) V. KEESEMA, *de Assec. Salv. Nav.*, p. 9. Nog consequenter ware het geweest, indien men de laatste zinsnede had weggelaten, omdat het geborgene meestal niet komt ten voordeele van den *geassureerde*, maar van den *geïnteresseerde*.

[2]) B. W. art. 1811.

oorzaakt, dat hij schade lijdt, wat bij het tweede het geval niet behoeft te zijn, dewijl het daarbij alleen op de vervulling eener voorwaarde aankomt [1]). Nu *kan* het zijn, dat het de belanghebbende in een schip is, die deze verzekering doet; dan heeft het contract den vorm van eene weddingschap, maar is werkelijk eene soort van verzekering. Maar even goed kan het zijn, dat de zoogenaamde verzekerde reeds voor de volle waarde van zijn schip op de ge wone wijze verzekerd is, of dat hij oorspronkelijk belangheb bende bij het schip was, doch zijn belang verloren heeft, of zelfs dat het een vreemd, niet belanghebbend persoon is, die deze verzekering sluit; dan is het eenvoudig eene weddingschap. En zoodra de verzekeraar zegt, dat het hem onverschillig is of de verzekerde belang heeft of niet, dan heeft hij geen den minsten waarborg, dat de overeenkomst niet eene weddingschap is of in eene weddingschap ontaarden zal.

Behalve de bewijzen van interest en van de hoegrootheid der schade, komen de bewijzen, welke hier geleverd moeten worden, overeen met die, welke wij zagen, dat bij verzekering »op behouden aankomst" noodig zijn; het zijn hier voorwaarden der weddingschap, welke de winnende partij moet bewijzen, dat vervuld zijn.

VERZEKERING OP BEHOUDEN VAREN, BIJ GOEDEREN.

Wij hebben boven gezien, hoe men elders goederen verzekert »op behouden aankomst;" hoewel niets zou beletten bij ons hetzelfde te doen, is men gewoon goederen *op behouden varen* te verzekeren. Men zou nu meenen, dat ook hier »behouden varen" en »behouden aankomst" synoniem waren; dat dus goederen verzekerd werden zoo-

---

[1]) POTHIER, *Traité du Jeu* No. 2.

danig, dat alleen bij niet aankomst dier goederen op de plaats der bestemming van vergoeding door den verzekeraar sprake zou zijn, en dat alleen de onregelmatige clausulen, waarvan wij spraken, deze verzekering van die »op behouden aankomst" onderscheidden. Dit is echter niet het geval. Men had die onregelmatige verzekering *op behouden varen* voor schepen geregeld; men had door omhaal van woorden en exceptiën een contract weten zaam te stellen, dat den vorm van verzekering had; en hetzij door gewoonte, hetzij uit vrees van het karakter van weddingschap te veel uit te doen komen, als men aan de polis veranderingen maakte, nam men voor goederen dezelfde polis, die bij schepen in gebruik was, en zette eenvoudig op die casco-polis, dat de verzekering geschiedde op behouden aankomst *van het schip*, maar dat het interest van den verzekerde bestond in goederen, in dat schip geladen. Al de clausulen, die wij bij verzekering van het schip zagen, zijn ook in deze polis opgenomen.

Deze overeenkomst bevat dan in korte woorden het volgende: A. belooft aan B. te zullen geven eene bepaalde som, indien het genoemde schip niet op de bestemming aankomt; die som is gelijk aan het belang, dat B. in de lading heeft, maar A. zal niet vragen of B. het belang verloren heeft, en al wat van het goed te regt komt, zal ten voordeele van B. zijn.

Een ieder ziet, dat deze verzekering nog onregelmatiger is, dan wanneer het belang van den verzekerde in het schip zelve gelegen was. Waarin die onregelmatigheid bestaat, zal dadelijk blijken. Wanneer een schip door eenig ongeval vergaat, zal meestal de lading verloren gaan; meestal dan, als het schip belet wordt zijne reis te volbrengen, en dus niet aankomt, zal de lading of geheel verloren, of ten minste van onbeduidende waarde zijn. Maar niet altijd

is dit zoo; behalve het niet zeldzaam geval van afkeuring, kan het schip door den vijand genomen, en de lading, als eene neutrale natie toebehoorende, worden vrijgegeven; het laat zich ook denken, dat bij schipbreuk eene lading nagenoeg geheel geborgen wordt. Kortom, er bestaat niet een zoo noodzakelijk verband tusschen schip en lading, dat als het eerste verongelukt, ook de lading altijd verloren zal zijn. Het gevaar dus, dat de eigenaar van het schip loopt, heeft wel overeenkomst met, maar is niet geheel gelijk aan dat, hetwelk den eigenaar der lading bedreigt. Wanneer iemand nu den eigenaar der lading verzekert tegen een gevaar, dat de reeder loopt, en deze twee soorten van gevaar zijn *niet* dezelfde, dan blijkt het, dat de eigenaar der lading verzekerd is tegen een gevaar, dat niet aan hem, maar aan een ander schade berokkenen kan. Ook hier vinden wij derhalve de kenmerken eener weddingschap terug (zie bl. 54).

De waarheid van het gezegde blijkt ook uit een vonnis in Engeland gewezen [1]). Een schip was met zijne lading genomen, maar naderhand vrij gegeven; de Reclame-kosten, c. 1000 pond sterl., werden aan de lading opgelegd; de eigenaars der lading lieten deze som verzekeren, zóó, dat in geval het schip niet behouden aankwam, de verzekeraars die som zouden vergoeden, en verder geheel gelijk aan onze verzekering *op behouden varen* [2]). De Engelsche regters verklaarden dit voor eene weddingschap, op de volgende gronden: »De verzekerden, die alleen belang in de lading hadden, deden het schip verzekeren, dat hun volstrekt niet aanging; die goederen hadden behouden kun-

---

1) BENECKE, I, 109.

2) Met de clausulen, »without further proof of interest than the policy," »free from average and without the benefit of salvage."

nen aankomen en het schip verloren gaan, dan hadden zij de geheele som kunnen vorderen, zonder verlies geleden te hebben; en zij zouden niets gekregen hebben als de lading was verloren gegaan en het schip aankwam, ofschoon zij dan werkelijk schade geleden hadden. Het is dus eene wed-polis, en te beschouwen als of de aankomst van een of ander vreemd schip verzekerd ware".

Anders zou men misschien kunnen redeneeren uit hetgeen ROCCUS (Tract. v. Ass. art. 16) zegt: »Assurantie eenvoudiglijk zijnde gedaan op een schip, werd buyten twijffel daardoor verstaan het gantsche schip, en niet de goederen — ten zij men uit gissingen of twijffelachtige tekenen het anders zou konnen begrijpen; neemt eens wanneer iemand goederen heeft in een schip, en zegt dat hij dat koopvaardijschip wil laten verzekeren, zoo werd daar waarlijk niet onder verstaan het schip, dewijl hetzelve het zijne niet is, maar alleen de goederen".

Het eerste zou men misschien nog kunnen aannemen, namelijk, dat de eigenaar van schip en lading, die alleen op het schip verzekering heeft doen nemen, blijkt daaronder ook de lading bedoeld te hebben; dit keurt ook ÉMÉRIGON (I. 294) goed; maar het laatste, waarvan ÉMÉRIGON niet spreekt, dat hij, die alleen in de lading geïnteresseerd is en verzekering op het schip neemt, zou mogen bewijzen, dat hij niet het schip maar wel de lading bedoeld heeft, en alléén omdat hij gezegd heeft *koopvaardijschip* en niet *schip;* dit vinden wij onaannemelijk, en strijdende tegen alle regelen van uitlegkunde. Het laatste zouden wij eenvoudig voor nietig houden, »faute d'aliment du risque", zoo als ÉMÉRIGON het elders noemt [1]).

Een diergelijk geval als in Engeland, is ook onlangs

---

[1]) ÉMÉRIGON, I, 293.

te Rotterdam voorgekomen [1]). De kapitein van het schip de Prins van Oranje had zijne boeken, instrumenten etc. voor de som van *f* 2000 laten verzekeren, *op het behouden varen* van genoemd schip, van Rotterdam naar Java en terug en verder met de vermelde clausulen. Het schip werd onderweg naar Java afgekeurd, en kwam dus niet behouden aan. Maar de goederen hadden niets geleden, en de kapitein kreeg ze behouden te Batavia terug. Desniettegenstaande vorderde hij de *f* 2000, omdat het schip niet behouden gevaren was. Zijne vordering werd hem bij arbitraal vonnis toegewezen, waarop wij later terug zullen komen. Zeer juist vindt men uiteengezet de bezwaren tegen deze verzekering en hare onwettigheid, in het dissentiëerend oordeel door een der arbiters in het licht gegeven [2]).

Tot hiertoe hebben wij verondersteld, dat de verzekerde belang had bij de verzekering, maar omdat de clausulen hier dezelfde zijn, als bij de verzekering *op behouden varen* van schepen, kan men ook hier verzekeren zonder belang te hebben, of nadat men zijn belang verloren heeft,

De bewijzen zijn hier volmaakt dezelfde als in de vorige afdeeling.

IS DEZE VERZEKERING GELDIG VOLGENS DE WET?

Wanneer wij deze verzekering *op behouden varen* vergelijken met de bepalingen der wet, dan zien wij, dat zij

---

[1]) Zie *Regtsgel. Bijblad* van Mr. DEN TEX en VAN HALL, 1852, bl. 466. — *Nieuwe Rott. Courant* van 5 Aug. 1852.

[2]) Zie *Regtsgel. Bijblad*, t. a. p. 469. — *Nieuwe Rott. Courant* van 7 Aug. 1852.

niet alleen in bijkomende zaken maar in haar wezen strijdt tegen de wet.

Hoe men ook verschillen moge, over de bepaling van hetgeen tot het *wezen* der verzekering behoort, dit staat vast, dat onze wet in art. 246 het beginsel heeft aangenomen, dat assurantie is een contract van *schadeloosstelling*. Hierin is de wet niets anders, dan de uitdrukking van hetgeen algemeen als het karakter van verzekering erkend wordt; het is als het ware jure gentium aangenomen, dat de verzekerde in geen geval meer kan vorderen van den verzekeraar, dan hij werkelijk verloren heeft; dat hij in geen geval door de verzekering mag winnen. En het eenige middel om dit te voorkomen, zagen wij dat gelegen was in de verpligting van den verzekerde, om te bewijzen de schade die hij geleden had, hetgeen van zelf het bewijs van interest in zich sluit. Immers de schade, die aan eenig voorwerp geleden is, kan aan den verzekerde geen schade of nadeel doen, indien hij tot dat voorwerp in geene betrekking staat, indien hij geen interest daarin heeft. Wanneer wij daarenboven zien, dat de wet in art. 250 uitdrukkelijk bepaalt, dat de verzekerde een interest hebben moet; wanneer wij zien, dat om het beginsel der wet te handhaven, dat bewijs van schade en interest volstrekt onontbeerlijk is, en dat dit ook overal elders gevorderd wordt; dan mogen wij wel als ontwijfelbaar aannemen, dat de renuntiatie aan het bewijs van interest *onwettig* is. — Eveneens is het gelegen met het renuntiëeren aan hetgeen van het verzekerd voorwerp te regt mogt komen; dit zal meestal aanleiding geven, dat de verzekerde winst doet, en dit strijdt dus tegen het beginsel van schadeloosstelling door de wet aangenomen. Deze clausule werd dan ook van onwaarde verklaard door een arbitraal vonnis, waarbij werd uitgemaakt, dat het geborgene

moest worden afgetrokken van de som waarvoor verzekerd was [1]).

Eindelijk zagen wij, dat verzekering van goederen *op behouden varen* eenvoudig eene weddingschap is, die dus tegen de stellige bepaling der wet strijdt.

Wanneer dan de gewone regter op grond van deze verzekering regt moest verleenen, dan zou het zijn pligt zijn eerst dit contract aan de wet te toetsen. De regter moet volgens de wet regt spreken (art. 11, A. B.); ook bij overeenkomsten moet hij vooraf onderzoeken of zij niet tegen de wet strijden, anders zouden zij geene kracht hebben om eene wettelijke verbindtenis tusschen partijen daar te stellen, want alleen *wettig* gemaakte overeenkomsten strekken dengene, die dezelve heeft aangegaan, tot wet (B. W. art. 1374).

Bij verzekering hebben wij eene bijzondere bepaling, die aan den invloed der wet nog meerdere kracht geeft; art. 254 W. v. K. verklaart nietig alle afstand bij het aangaan der verzekering of gedurende haren loop gedaan, van hetgeen bij de wet tot het wezen der overeenkomst wordt vereischt, of van hetgeen uitdrukkelijk verboden is. Hetzelfde was bepaald bij art. 1 van de Ordonnantie van Rotterdam van 1604 [2]). Al hebben dus de partijen, zoo als bij verzekering *op behouden varen* geschiedt, gerenuntiëerd aan zoodanige artikelen van het Wetboek v. K., dit kan hun niet baten voor clausulen, die zoo bepaald strijden

---

[1]) Bij vonnis te Amsterdam van 14 Febr. 1824, arbiters waren de H. H. SINDERAM en CUPERUS. Zie V. REESEMA, *de Assec. Salv. Nav.*, p. 42—54; zooals wij later zien zullen, waren deze arbiters in de plaats van gewone regters.

[2]) De Ordonnantie van Amsterdam van 1598, en die van Middelburg van 1600, verklaart in art. 1 alle verzekering nietig, die tegen hare bepalingen gemaakt was.

tegen het wezen der verzekering als de twee bovengenoemden [1]).

De regter zal dus die clausulen eenvoudig als niet geschreven beschouwen. De verzekering van het interest in het schip op het behouden varen daarvan, heeft niets onwettigs in zich; het is eene regelmatige verzekering, waarbij de verantwoordelijkheid van den verzekeraar minder groot is dan bij eene gewone, en iets grooter dan bij eene verzekering tegen totaal-verlies. De renuntiatie aan het bewijs van interest, zou misschien door den regter kunnen uitgelegd worden, zoo als wij boven (bl. 19) zagen, zoodat de verzekeraar het vermogen behield om te bewijzen, dat de verzekerde geen belang had; maar de partijen kunnen te goeder trouw niet beweren, dat zij aan die clausule deze bedoeling gehecht hebben bij het aangaan der verzekering; zij hebben eenvoudig gewild, dat er van geen interest sprake zijn zou, en dan wordt de clausule nietig en voor niet geschreven gehouden. De verzekerde moet dus bij de vordering van schadevergoeding zijn interest bewijzen. — Ook de clausule, waarbij afstand gedaan wordt van het geborgene, zal als niet geschreven gehouden moeten worden. — En zóó zou dan eene verzekering *op behouden varen*, waarbij het interest in het schip gelegen was, door den gewonen regter van al den omslag ontdaan, en teruggebragt worden tot eene verzekering geheel gelijk aan die *op behouden aankomst*, zoo als wij vroeger hebben aangewezen, dat elders in gebruik is.

Anders zal het zijn, als iemand zijn belang in eene lading heeft doen verzekeren *op behouden varen* van het schip; behalve de clausulen over het interest en het geborgene, waarmeê de regter handelen kan als boven, heeft

---

1) Zie Mr. S. P. LIPMAN, *Wetboek v. Kooph.*, etc. bl. 235.

deze verzekering een inwendig gebrek, dat zij den verzekerde vrijwaart tegen een verlies of schade, hetwelk niet *hij*, maar *een ander* (de belanghebbende in het schip) door een onzeker toeval zou kunnen lijden. Dit houdt dus op eene verzekering te zijn; het wordt, zoo als wij zagen, eene weddingschap, waarvoor de wet geene regtsvordering verleent. Voor deze verzekering kan dus ook de regter geene regtsvordering verleenen, en hij zou deze geheele verzekering, als strijdende tegen de wet, voor nietig moeten verklaren.

GEWOONTEREGT.

De verzekering *op behouden varen* met al de onregelmatigheden, zooals wij die beschreven hebben, is sedert jaren bij ons in gebruik geweest; zij is dus door gewoonte als het ware gewettigd. Maar kan dit haar eenige meerdere wettelijke kracht geven? In korte trekken zullen wij nagaan, wat bij ons de gewoonte vermag.

Het is bekend, welke voorliefde de handelstand heeft voor usantie of gewoonte, welken afkeer hij heeft van de wet. Het voornaamste gebruik dat de handelaars van de wet maken, de voornaamste reden waarom zij haar leeren kennen, is, om te zien, waar zij hun in den weg zou staan, en om in dat geval zorgvuldig daaraan te renuntiëren. Vooral ziet men dit bij de overeenkomst van verzekering, waarbij in de polis gedurig enkele artikelen der wet met dat doel worden aangehaald.

Veel is er getwist over het al of niet wenschelijke, om aan het regt, zoo als het tot het begin dezer eeuw voornamelijk door gewoonte gegolden had, meerdere zekerheid te geven, door het te codificeeren; en bij ons is, even als elders, de noodzakelijkheid eener codificatie begrepen.

Maar nu wij bijna eene halve eeuw onder verschillende wetgevingen geleefd hebben, zijn wij in de gelegenheid, om, naast de vele voordeelen, de groote nadeelen er van te gevoelen.

Ware de wetgeving wat zij behoorde te zijn, de uitdrukking van de regtsovertuiging des volks [1]), en hield zij gelijken tred met de ontwikkeling van die overtuiging, en met de uitbreiding der belangen, die zij regelen moet, niets zou beter zijn dan die codificatie [2]). Maar nu zij inderdaad ontaard is in eene vaste, onveranderlijke wet, nu staat zij de ontwikkeling der regtsbegrippen in den weg; of waar zij die ontwikkeling niet kan beletten, gaat men buiten de wet om, en wordt het streven algemeen om haar zooveel mogelijk buiten te sluiten.

Ofschoon wij nu over het geheel de voorliefde van den handelstand voor de gewoonte billijken; bij verzekering houden wij haar voor onbillijk, in zoover zij strekt om de bepalingen der wet, die tevens overeenkomen met de beginselen van het regt, uit te sluiten. De Fransche wetgever had zich bij verzekering, evenals in het geheele handelsregt, een soort van patrocinaat over den handel aangematigd; hij meende het belang des handels beter te begrijpen dan de handelaars zelve, en treedt telkens tusschen beiden, om tegen overouden usantiën in, gedurig iets te verbieden of te gebieden; en hieruit laat zich verklaren, waarom de

---

1) Mr. C. W. OPZOOMER, *Aanteekeningen op de Wet, houdende algemeene bepalingen*, bl. 16.

2) BENECKE, I. 706. »Die Rechtspflege im Assekuranzfache müsste sich pari passu mit den Fortschritten des Handels und der Schiffahrt bewegen, und ihnen mit dem Lichte der gesunden Vernunft hülfreich zur Seite stehen, wo die Collision der Privat-Interessen das richtige Gefühl von Recht und Billigkeit verdrängen oder unterdrücken könnte".

Het ideaal eener goede wetgeving vindt men in een plan van SCHRADER, vermeld bij Mr. OPZOOMER, l. l. bl 18.

Fransche schrijver FREMERY (in zijne Etudes de droit commercial) zulk eene Philippica tegen het geschreven regt maakte. — Maar bij verzekering is onze wetgever van zijn voorbeeld afgeweken; wat men ook aan onze wet moge te laste leggen, iedereen zal moeten toestemmen, dat zij in hoofdbeginselen de verzekering heeft opgevat, zoo als die zijn moet, en dat de afwijkingen die men van deze beginselen zich veroorlooft, tevens afwijkingen zijn van de overal erkende regelen voor alle verzekering.

Welke kracht heeft bij ons de gewoonte? Gewoonte alleen geeft geen regt (A. B. art. 3); wanneer er dus geene verbindtenis hoegenaamd bestaat tusschen A. en B., of geene betrekking tusschen A. en eenig voorwerp, dan kan A. niet de gewoonte als eenigen grondslag nemen, voor eene persoonlijke verbindtenis van B. jegens hem, of voor eenig zakelijk regt op dat voorwerp. Maar bestaat er eene overeenkomst tusschen A. en B., dan verandert de kracht der gewoonte geheel. De wet veroorlooft zijn regt te gronden op de gewoonte, in de gevallen waarin zij dit toestaat (A. B. art. 3); en bij de overeenkomsten vinden wij de toepassing van dien regel. Hier vinden wij, dat men voor de uitlegging (B. W. art. 1382), en voor de stilzwijgende bedingen (art. 1383) der overeenkomsten de gewoonte mag raadplegen, terwijl dit nog wordt uitgebreid door de bepaling, dat »overeenkomsten verbinden niet alleen tot datgene hetwelk uitdrukkelijk bij dezelve bepaald is, maar ook tot al hetgeen dat, naar den aard van dezelve overeenkomsten, door de billijkheid, het gebruik of de wet wordt gevorderd" (art. 1375). Door het laatste is aan de gewoonte eene groote plaats ingeruimd bij de voldoening [1]) aan de overeenkomsten.

---

[1]) Zie Mr. C. W. OPZOOMER, *het Burgerlijk Wetboek,* bij art. 1375.

Wanneer echter over de kracht der gewoonte bij eenig punt geraadpleegd wordt, dan veronderstellen wij altijd, dat voor dat zelfde punt niet voorzien is bij de wet; in dit geval toch heeft de wet den voorrang, want consuetudinis ususque longaevi non vilis auctoritas est, verum non usque adeo sui valitura momento, ut aut rationem vincat aut legem. l. 2 Cod. quae sit long. cons. (VIII. 52). Nu kan men overeenkomen, om zich niet naar de wet, maar naar de gewoonte te zullen rigten, zoo als bij verzekering *op behouden varen* geschiedt; die overeenkomst zal aan de wet hare kracht ontnemen, doch, zoo als wij later zien zullen, alleen in die bepalingen, welke de wet vaststelt dat zullen gelden voor het geval wanneer partijen niet anders zijn overeengekomen. Wat echter de wet uitdrukkelijk *gebiedt* of *verbiedt*, daaraan kan door overeenkomst of door een gewoonte geen kracht ontnomen worden [1]); en tot de laatste soort behooren de bepalingen omtrent weddingschap, het hebben van interest bij verzekering, en het beginsel dat verzekering is eene overeenkomst van schadeloosstelling. Hieraan kan noch door overeenkomst, noch door gewoonte de kracht ontnomen worden. Hiervoor zal de gewone regter altijd alleen de wet moeten raadplegen; en ofschoon hij zich voor onverschillige zaken mag rigten naar de gewoonte, als de partijen die als *hare* wet erkend hebben, voor de essentialia, moet hij altijd het regt en hare uitdrukking, de wet, tot rigtsnoer nemen.

---

1) »Cum de auctoritate consuetudinis sermo est, de ea agitur, quae, deficiente lege, nata est, non de ea, quae legem subvertat, multo minus de ea, quam ipsa lex improbat et rescindit." Oordeel van een lid der Hooge Raad bij BIJNKERSHOEK, *Quaest. jur. Priv.* lib. IV cap. 5.

ARBITERS.

Wij hebben aangetoond, dat de verzekering *op behouden varen* in vele hoofdpunten strijdt tegen de wet; dat de gewoonte of de renuntiatie aan de wet haar die onwettigheid niet kan doen verliezen; en dat de gewone regter de verzekering van schepen *op behouden varen*, door het nietig verklaren van eenige clausulen moet wijzigen, en de verzekering van goederen *op behouden varen* eenvoudig als onwettig moet nietig verklaren.

Maar zelden komt zulk eene onregelmatige verzekering voor den gewonen regter; men vreest van den aanvang af, dat bij dezen eene nietigverklaring zal volgen, en men komt bij de polis overeen: »dat alle kwestiën en verschillen, die wegens deze verzekering zouden kunnen ontstaan, definitievelijk zullen worden getermineerd door drie scheidsmannen, aan welke scheidsmannen de bevoegdheid wordt toegekend, om als goede mannen naar billijkheid te oordeelen". Verder wordt gerenuntiëerd »aan alle artikelen van het Wetboek van Koophandel en andere, die deze verzekering zouden kunnen verbieden", en wordt er »afstand gedaan van ieders regt op hooger beroep."

Welke magt hebben deze scheidsmannen? Oppervlakkig oordeelende, zou men meenen, dat zij enkel waren ingesteld, om den omslag van een regelmatig proces te vermijden in zaken die spoed vereischen, of ook om al te groote kosten te ontgaan. Zij zijn toegelaten in het wetboek van burgerlijke regtsvordering; hun oordeel wordt uitvoerbaar verklaard door den gewonen regter, zoodat het, even als een gewoon vonnis, ten uitvoer gelegd kan worden. Wanneer een wetgever bepaalde regtsregelen vaststelt, en een regter aanwijst, voor wien verschillen moe-

ten gebragt worden, dan volgt van zelf, dat die regter volgens de regtsregelen door den wetgever gesteld moet uitspraak doen. Bij den gewonen regter is dit zoo (A. B. art. 11), en meestal eveneens bij de scheidsmannen. Art. 636 W. v. B. R. zegt: »De scheidsmannen zullen naar de regelen des regts uitspraak doen"; dan vervangen zij dus eenvoudig den gewonen regter [1]); maar dadelijk daarop volgt: »ten ware het compromis hun de bevoegdheid mogt hebben toegekend, om als goede mannen naar billijkheid te oordeelen." Uit dit tweede gedeelte, zal het eenige beteekenis hebben, kan men niet anders opmaken, dan dat zij, indien het compromis hun die bevoegdheid geeft, *niet* uitsluitend volgens de wet, maar overeenkomstig de billijkheid zullen oordeelen. Hier behoeven zij zich dus niet te bekreunen om hetgeen de wetgever bepaald heeft, maar alleen om hetgeen, volgens de overeenkomst en naar billijkheid, tusschen partijen regt is.

Ons artikel is overgenomen uit de Code de Procédure, art. 1019: »Les arbitres et tiers-arbitres décideront d'après les règles du droit, à moins que le compromis ne leur donne pouvoir de prononcer comme amiables compositeurs". Ook in Frankrijk geeft men aan die woorden de uitlegging, dat de arbiters moeten oordeelen niet volgens de wet, maar volgens de billijkheid en hun geweten.

Vroeger had men bij ons iets soortgelijks in de *arbitratores*, *kersluiden;* maar, onzes inziens, waren deze geen regters, doch moesten alleen door hun raad en gezag de geschillen zoeken bij te leggen [2]).

---

[1]) Van dien aard waren de arbiters, waarvan wij op bl. 61 spraken.

[2]) VOET, ad tit. D, *de recept. et qui arb.* 4, 8, N°. 2. »Est vero arbiter — diversus ab arbitratore, quippe qui absque ulla judicii forma ex aequo et bono lites componere suo consilio suaque auctoritate allaborant." VAN LEEUWEN, *Roomsch Holl. Regt,* V, dl. 9, § 5. »Kersluiden — die de

Wanneer dan arbiters als goede mannen moeten oordeelen, zoo zullen zij voornamelijk moeten letten op de overeenkomst; die overeenkomst aan de wet te toetsen vermogen zij niet, alleen de billijkheid zal hun oordeel moeten leiden. Maar zullen zij de wet geheel op zijde moeten stellen? Het vermogen daartoe hebben zij zeker, want de stellige bepaling der wet omtrent hunne bevoegdheid laat geen twijfel daarover bestaan. Hun *pligt* is het echter de wet *niet* voorbij te zien. De wet toch is niet eene verzameling van willekeurige bepalingen, die de wetgever als regt heeft aangenomen; voor het grootste gedeelte bevat zij regelen, die overal als regt zijn erkend, en die ook hier, al was het dan met wijzigingen, vóór de invoering der wetboeken golden. Dat regt, ook buiten de wet, is nooit onbillijk; die eeuwige regelen des regts moet elk in acht nemen; hij, die deze schendende, eene overeenkomst sluit, zal het niet onbillijk mogen noemen, wanneer aan die overeenkomst geen gevolg gegeven wordt.

Het is onmogelijk a priori op te geven, welke bepalingen der wet tot die billijkheid gebragt moeten worden. Wel kan men in het algemeen zeggen, dat geene overeenkomst tegen de openbare orde of goede zeden mag strijden; dat voor de geldigheid der overeenkomst de toestemming der partijen vereischt wordt; maar zulke regels zijn te onbepaald om voor de toepassing van eenig voldoend nut te zijn; elk voorkomend geval zal een afzonderlijk onderzoek vereischen. En hierin ligt juist de meerdere magt van onze goede mannen, dat zij de wet ter zijde mogen stellen, waar door bijkomende omstandigheden hare strenge toepassing zou leiden tot eene afwijking van het bonum et aequum.

luiden sonder opsigt van het Regt in 't minlijk van elkandren scheijden."

Door deze magt aan de *goede mannen* te geven, heeft de wetgever erkend, dat er eene wet bestaat boven de zijne, namelijk de wil der partijen en de billijkheid [1]). En als dan de wet in het algemeen kan buitengesloten worden, zoo is er geen reden om eene bepaling daarvan als bindend te beschouwen, die elders op vele plaatsen voor onregt zou gehouden worden [2]); en wij meenen, dat, als er eene formeele weddingschap werd aangegaan, en er te gelijk overeengekomen werd zich aan de uitspraak van scheids-

---

[1]) In Engeland heeft men *Courts of Equity*, en gewoonlijk wordt aan dezen dezelfde magt toegeschreven als aan onze Goede Mannen. Zoo zeide onder anderen Dr. JOHNSON, dat zij de magt hebben om het geschreven regt te matigen en te verzachten, en dat zij zich alleen onderwerpen aan de wet der natuur en van hun geweten. Maar teregt wordt dit voor onaannemelijk gehouden, omdat het ondenkbaar is, dat zij de magt zouden hebben de geschreven wet te veranderen, en alzoo boven de wetgeving te staan. In korte woorden zullen wij trachten aan te wijzen, wat de Courts of Equity zijn, naar hetgeen LE LOLME (*the Constitution of England*) daarvan zegt. De gewone regtbanken, *Courts of common-law*, spreken alleen regt, als de zaak in eene bestaande formule, *writ*, voor hen gebragt wordt, even als bij de Romeinen in de legis actiones; »the judge, till he sees the writ he is used to, is both deaf and dumb." Maar omdat niet elk voorkomend geval onder zulk eene bestaande formule gewrongen kan worden, is aan de Courts of Equity de bevoegdheid gegeven, om voor die gevallen nieuwe writs te maken. »They have a power to administer justice, unrestrained (not by the law but) by the professional law difficulties." Ook voor gevallen, die niet bij de wet voorzien zijn, kunnen *zij* alleen regt geven. »It is a kind of inferior experimental legislature, continually employed in finding out and providing law remedies for those new species of cases, for which neither the courts of common law, nor the legislature have yet found it convenient or practicable to establish any," l. l. p. 99—113, ed. 1853, van JOHN MACGREGOR.

[2]) In vele landen is het geoorloofd te wedden, zie BENECKE, I, 240, en de schrijvers aangehaald bij VAN REESEMA, l. l. p. 28; en men kan dus niet zeggen, dat het strijdt tegen het bonum et aequum.

mannen, als goede mannen, te zullen onderwerpen, dat in dit geval de weddingschap volkomen van kracht zou zijn; en dat zóó de wet een middel aan de hand geeft, om eene overeenkomst van spel verbindend te doen zijn, niettegenstaande de stellige bepaling van art. 1825 B. W.

Misschien kon men inbrengen tegen de uitgebreide bevoegdheid en magt, hier aan de arbiters gegeven, dat hun vonnis wordt ten uitvoer gelegd uit kracht van een bevelschrift van den president der arrondissements-regtbank [1]; dat dus de regtbank indirect meêwerkt om eene wet te verkrachten, die zij geroepen is te handhaven Maar de president heeft niet de bevoegdheid om den inhoud van het vonnis te beoordeelen; hij moet alleen nagaan of de uiterlijke vormen zijn in acht genomen, en of de arbiters de, hun bij het compromis gegevene, magt niet zijn te buiten gegaan; is dit in acht genomen, dan mag hij zijne goedkeuring niet weigeren, en hij is dus niet aansprakelijk voor den inhoud van het vonnis.

Wanneer dan eene overeenkomst van verzekering is gesloten en de geschillen worden voor scheidsmannen, als goede mannen, gebragt, waarop moeten dezen nu letten? Hunnen pligt zou men kunnen omschrijven met de woorden van ROCCUS (t. a. p. art. 69), waar deze spreekt van de goede trouw onder kooplieden: »onder Koopluyden werd gehandelt, niet alleen maar de waarheyd van de zaak in te zien, met alleen Godt voor de oogen te houden en de waarheyd te betragten, en niet met het tegenwerpen van exceptiën." Zij moeten zien, wat de partijen zijn overeengekomen, want de overeenkomst is de wet der partijen; die overeenkomst blijkt uit de polis. Wij zullen trachten kortelijks eenige regelen aan te geven, die door arbiters, als

---

[1]) *B. R. V.* art. 642.

goede mannen, bij de uitlegging der polis moeten in acht genomen worden.

Als de woorden der polis duidelijk zijn, moeten zij letterlijk verstaan worden (B. W. art. 1378); want de partijen hebben het vermogen gehad om de woorden te wijzigen, als zij een anderen dan den gewonen zin daaraan wilden geven; het is dus waarschijnlijk dat zij den gewonen, letterlijken zin bedoeld hebben, als zij deze en geene andere woorden gebruikt hebben [1]). Onder den letterlijken zin moet men verstaan niet dien, welken men in het algemeen aan de woorden geeft, maar dien zin, welken men er bij verzekering aan hecht [2]); en dan doet het er niets toe, of men geschiedkundig kan aanwijzen, dat die woorden eene andere beteekenis moesten hebben [3]). Voor deze technische beteekenis zal men het gebruik moeten raadplegen, dat somtijds den zin der woorden voor een bijzonder vak wijzigt; zoo werd in Engeland aangenomen, dat de kooplieden daar gewoon waren, het eiland Mauritius onder de Indische eilanden te rekenen [4]); niettegenstaande het geographisch tot Africa behoort.

Wanneer de woorden der polis duidelijk zijn, is de uitlegging niet twijfelachtig, en dus altijd dezelfde. Maar zijn de woorden dubbelzinnig, zoo is er een groot verschil, of men zich overeenkomstig de wet heeft verbonden, dan of men deze heeft buitengesloten.

---

[1]) ÉMÉRIGON, II, 9. Minder juist is dus, hetgeen BENECKE, I, 648, schijnt goed te keuren, dat het er bij de uitlegging der polis niet op aankomt, wat de partijen daarmee beoogd hebben, maar wat de bedoeling is der woorden, waarvan zij zich bediend hebben; want juist uit de woorden der polis wordt de bedoeling der partijen gekend.

[2]) ÉMÉRIGON, I, 56. *B. W.* art. 1381.

[3]) PÖHLS, 328.

[4]) BENECKE, I, 417.

In het Burgerlijk Wetboek art. 1378 tot 1387 zijn eenige regels aangegeven voor de uitlegging der overeenkomst; zooals Mr. DIEPHUIS en Mr. OPZOOMER teregt aantoonen, zijn die regelen *bindend* voor den regter, omdat deze volgens de wet moet regtspreken, en die regelen van uitlegkunde evenzeer tot de wet behooren, als alle andere bepalingen der wet. Geheel anders is het bij goede mannen, want deze moeten niet volgens de wet, maar volgens de billijkheid regtspreken. In zoo ver nu de aanwending van die regels billijk is, zullen ook de goede mannen ze gebruiken; en de meesten zullen zij moeten aannemen. Maar voor hen zijn zij *niet bindend.* Zoo zullen zij art. 1380 niet mogen aannemen, want zij behoeven niet bij voorkeur die uitlegging aan eene overeenkomst te geven, waardoor deze van eenige (wettelijke) uitwerking kan zijn, omdat zij niet op de wettigheid eener overeenkomst moeten letten.

Verder zal er bij de uitlegging van dubbelzinnige clausulen een groot verschil tusschen het oordeel van goede mannen en dat van den regter bestaan. In het wetboek van Koophandel (B. II. tit. 9, afd. 4), wordt aan eenige clausulen door de wet eene bepaalde beteekenis gegeven; wanneer nu partijen eene verzekering sluiten, zonder zich aan het oordeel van goede mannen te onderwerpen, en zij gebruiken die clausulen zonder verdere aanduiding, dan is het waarschijnlijk, dat zij deze wettelijke beteekenis daaraan gehecht hebben; want de wet wordt gerekend de algemeene wil der burgers te zijn [1]), en bovendien wisten de partijen, dat, indien deze verzekering voor den regter kwam, deze aan de clausulen de beteekenis moest hechten, die de wet er aan geeft. Zoodra echter partijen overeen gekomen zijn, om zich bij geschillen te onderwerpen aan

[1]) ÉMÉRIGON, I, 56.

goede mannen, en dus *niet* aan de wet (waaraan zij bovendien nog renuntiëeren), dan vervalt de waarschijnlijkheid, dat zij aan die clausulen de wettelijke beteekenis wilden gegeven hebben; en wanneer nu de beteekenis door de wet daaraan gegeven, niet algemeen is aangenomen, zoodra de gewoonte van de wet afwijkt, zullen de goede mannen niet op de wet, maar alleen op de gewoonte moeten letten. — Als voorbeeld kan dienen, de clausule in W. v. K. art. 646 vermeld; indien de gewoonte in den handel bepaalde, dat, als er »vrij van beschadigdheid" verzekerd was, de verzekeraar niet noodzakelijk aansprakelijk is voor het behouden arrivement, maar dat dit laatste uitdrukkelijk moest bedongen worden; dan zouden goede mannen niet op dat artikel, maar op de gewoonte moeten letten; terwijl de gewone regter bij de clausule »vrij van beschadigdheid" altijd stilzwijgend »bij behouden arrivement" zou moeten verstaan.

De wet schijnt onder »dubbelzinnig" niet te verstaan, wat wij als zoodanig opgeven. Wij houden voor dubbelzinnig iets dat voor tweeërlei opvatting vatbaar is, zoo lang de gewoonte niet eene bepaalde beteekenis heeft aangenomen, al is het dan, dat de wet er eene vaststelt. In het laatste geval, moet de regter aan dat dubbelzinnige de wettelijke uitlegging geven, en toch beveelt art. 1382 hem, hetgeen dubbelzinnig is altijd volgens het gebruik uit te leggen; de wet moet dus niet meer voor dubbelzinnig houden, dat waaraan zij een bepaalden zin heeft gegeven, anders is dit artikel voor geene uitlegging vatbaar; en in de overige gevallen zal dan de regter het gebruik raadplegen.

De goede mannen zullen dan aan hetgeen dubbelzinnig is de uitlegging moeten geven, welke het meest overeenkomt met het gebruik op de plaats waar de overeenkomst gesloten is. Als antwoord op de boven gestelde vraag kunnen wij

dus aannemen, dat goede mannen *alleen* moeten letten op de overeenkomst met de uitlegging welke de billijkheid en de gewoonte daaraan geeft. En al leidt dit tot gevolgen, die absurd mogen genoemd worden bij verzekering, zoo blijkt hieruit niet dat de gevolgtrekkingen onjuist zijn, maar wel dat de partijen eene andere overeenkomst gesloten hebben, dan die de wet vóor verzekering houdt; dat de overeenkomst geene verzekering is. De billijkheid vordert, dat de overeenkomst worde nagekomen. Wanneer partijen meenden, dat zij eene overeenkomst van verzekering gesloten hadden, zou het hard en onbillijk zijn, dat de verzekerde quasi-schadeloosstelling kon vorderen, waar hij geene schade geleden had; dat hij door de overeenkomst winst kon doen. Maar tegenwoordig althans, nu zulke gevallen meermalen hier en elders zijn voorgekomen, mag men van een kundig verzekeraar niet meer veronderstellen, dat hij bij het aangaan van het contract dit mogelijk geval niet voor oogen gehad heeft; hij heeft het dus aan zich zelf te wijten, of liever hij heeft het voorzien, en zal overeenkomstig daaraan zijne premie gesteld hebben; en voor hem is er dus niets onbillijks in, wanneer de geheele som, waarvoor verzekerd is, van hem gevorderd wordt, zonder dat de verzekerde in het minst schade geleden heeft. Wanneer dan de verzekeraar volgens de billijkheid betalen moet, zoo is er niets onredelijks in dat de verzekerde die vordere. Het mag dus misschien eene overdreven eerlijkheid beschouwd worden, als de verzekerde, wanneer de voorwaarde der overeenkomst vervuld is, maar hij zijn goed behouden heeft, de som waarvoor verzekerd is niet vordert, of die ontvangen hebbende ze terug geeft [1]), op grond dat hij geene schade geleden heeft.

---

[1]) Dit geval is onlangs te Rotterdam voorgekomen.

Neemt men de hier gestelde beginselen aan, dan is er geen twijfel, of het vroeger besproken arbitrale vonnis over de verzekering, *op behouden varen* van het schip, »de Prins van Oranje [1])," is volkomen juist. De arbiters, als goede mannen, oordeelden, dat de voorwaarde der overeenkomst, »het niet behouden varen van het schip," vervuld was; dat dus de verzekeraars tot betaling gehouden waren; dat er bij deze assurantie niet van schade behoeft te blijken; omdat het blijkbaar is uit de polis, dat, al wordt dit woord genoemd, men daarop geen acht heeft willen slaan; want dat de verzekeraars gerenuntiëerd hebben aan al hetgeen teregt mogt komen." — Wat zij beweerden, dat men in de polis geene schade aan de goederen, maar schade in het algemeen voor den verzekerde bedoeld had, dit vinden wij onaannemelijk; veeleer gelooven wij, dat men door routine van *schaden* gesproken heeft; en dat in allen geval dit woord alleen niet bewijst, dat men eene overeenkomst van schadeloosstelling heeft willen sluiten, wanneer het door de gewoonte en door den inhoud van het overig gedeelte der polis zonneklaar blijkt, dat men hier op geene werkelijk geleden schade acht geeft, maar eenvoudig op het al of niet behouden varen van het schip.

Het verschillend oordeel van één der arbiters [2]) berustte voornamelijk op dien grond, dat het renuntiëeren aan de wet geen kracht kon ontnemen aan art. 246 W. v. K., en dat men dus moest vasthouden aan het beginsel der wet, dat verzekering eene overeenkomst van schadeloosstelling is; zoodat de verzekerde alleen de werkelijk geleden schade kon terugvorderen, en nooit winst doen kon. Voor den gewonen regter zouden deze beweegredenen af-

---

[1]) Zie boven bl. 59.

[2]) Zie boven t. a. p.

doende geweest zijn om de verzekering te doen nietig verklaren; maar onzes inziens waren zij bij arbiters, die als goede mannen alleen op de overeenkomst moeten letten, van geen kracht om de vordering van den verzekerde af te wijzen.

WEDDINGSCHAP.

Men is het er vrij algemeen over eens, dat de verzekering *op behouden varen,* zooals wij die tot hiertoe beschouwd hebben, geheel gelijk is aan eene weddingschap [1]). De polissen, waarop zij gesloten wordt, noemt men in Engeland *gaming* of *wager policies* [2]), in Duitschland *Wett-Policen,* in Frankrijk *Polices d'honneur.* Het is waar, de zoogenaamde verzekerde kan er een belang bij hebben, en zelfs is dit meestal eenigzins het geval; en om deze reden houden sommigen het voor eene wezentlijke verzekering [3]); maar zoodra de verzekeraar afstand doet van alle onderzoek

---

[1]) Wanneer dan de hier beschreven wijze van verzekering *op behouden varen* inderdaad geene verzekering is, dan mag zij niet in aanmerking komen bij de berekening (overeenkomstig art. 277 W. v. K.), of het voorwerp misschien reeds voor zijne volle waarde verzekerd is, en dus latere verzekeraars ontslagen konden worden.

[2]) Lord MANSFIELD zeide: »There are two sorts of policies of insurance; mercantile and gaming policies. The first sort are contracts of indemnity — the second may be the same in form, but in them there is no contract of indemnity, because there is no interest upon which a loss can accrue. They are mere games of hazard, like the cast of a die." *Park.* 415. BENECKE, 1, 237. PÖHLS, 68. »Wager-policies became legal, nobody knows how, contrary to common sense; every word in the policy shows, that it is an instrument to protect merchants," PHILLIPS II, 2.

[3]) V. REESEMA, l. l. p. 30 en 31.

naar interest, heeft hij geen de minste zekerheid meer, dat het contract tot dekking van eenig belang zal blijven dienen. En als die zekerheid niet meer bestaat, moet de regter het in elk geval voor eene weddingschap houden, zoolang hem geen bewijs van het tegendeel geleverd wordt; geschiedt dit, dan valt de clausule over het niet bewijzen van interest facto weg; maar daaruit volgt ook, dat als men aan die clausule gevolg wil geven, de regter geene regtsvordering op grond dezer overeenkomst geven kan.

Het onderscheid tusschen verzekering en weddingschap is gemakkelijk na te gaan. Bij de laatste loopt elk der partijen gevaar iets te verliezen, bij verzekering alleen de verzekeraar; de premie is de prijs van de assurantie, de belooning die de verzekerde aan den verzekeraar geeft, opdat deze het gevaar van verlies zoude loopen; deze premie betaalt en verliest dus de verzekerde in elk geval [1]). Dit laatste kon misschien betwijfeld worden, en men zou kunnen meenen, dat, als iemand de premie mede laat verzekeren, hij alleen in geval van gelukkige aankomst deze verliest, omdat hij, bij verlies van het voorwerp, deze terugkrijgt in de som waarvoor verzekerd is. Dit is echter niet het geval. De premie kan dan alleen meê verzekerd worden, als er billijker wijze winst op het verzekerde voorwerp kan verwacht worden; als de premie verzekerd wordt, is deze eenvoudig een gedeelte van de verwacht wordende winst die men doet verzekeren (zie boven bl. 4). Ware dit niet zoo, en kon, ook zonder dat er winst verwacht werd, het voorwerp verzekerd worden voor zijne volle waarde, vermeerderd met het bedrag der premie; dan zou het voordeeliger zijn voor den verzekerde, dat zijn voorwerp verloren ging,

---

1) POTHIER, *Traité du Jeu.*, No. 2.

omdat hij dan benevens de waarde ook de premie terug zou krijgen, terwijl hij de premie eenvoudig zou moeten betalen, als het voorwerp behouden bleef. Vandaar, dat, als verwacht wordende winst zelve of de brutovracht verzekerd wordt, de premie van deze verzekering naar regt niet mede verzekerd moet worden [1]).

Behalve dat bij weddingschap elk der partijen iets kan verliezen, bij verzekering alleen de verzekeraar, is het hoofdonderscheid tusschen beiden, dat bij deze laatste de verzekerde, door het voorval, waartegen verzekerd is, schade lijdt, en de vergoeding die hij ontvangt gelijk is aan de schade die hij geleden heeft; terwijl bij weddingschap het voorval aan geen van beide partijen schade veroorzaakt.

Weddingschap is bij ons verboden [2]) door art. 1825 B. W. (hetgeen door art. 1 W. v. K. ook op den handel toepasselijk is), daar de wet geene regtsvordering wegens spel verleent [3]).

Wij hebben boven aangetoond, dat er een middel bestaat om ook wegens spel eene verbindtenis daar te stellen, die volkomen van kracht is; maar bovendien erkennen wij, dat het eene ijdele poging van den wetgever is, om aan den handel het spelen te verbieden. Het geschiedt dagelijks onder allerlei vormen; dit belet echter niet dat de gewone regter er geene regtsvordering voor toestaat; meermalen is dit gebleken en nog onlangs bij den tijdhandel in effecten, door een vonnis van de Arr. Regtb. te Amsterdam (2 November 1853); waarbij werd uitgewezen, dat, in zoover de overeenkomst alleen moet dienen,

---

1) PÖHLS, 101, 103.

2) Vroeger door de Ordonnantie van Amsterdam, art. 24, die van Rotterdam, art. 18.

3) Niet zooals BENECKE, I, 240 zegt, omdat zij niet in art. 247 W. v. K. is opgenoemd, want deze opnoeming is geheel enuntiatief.

om het onderscheid tusschen den beursprijs en den gestipuleerden prijs te verrekenen, daaruit geene wettelijke verbindtenis ontstaat.

Bij den handel heeft het spel niet die schadelijke gevolgen, door welke het bij niet-handelaars veroordeeld wordt. Tijdens de beraadslagingen over het Wetboek van Koophandel, heeft een lid der Tweede Kamer (in navolging van hetgeen de Orateur du Gouvernement, bij art. 1965 Code Civil, zeide) zich hevig uitgelaten tegen het verleenen eener regtsvordering wegens spel in den handel: »Op de Nederlandsche wetgeving, die de zuivere taal is van den besten der Koningen, en van de verhevene gevoelens dezer achtbare raadzaal, mag dus geen vlek kleven, die op henzelve, zoowel als op de eer der natie eene donkere schaduw werpen kon [1])." — Door het spel wordt eenvoudig rijkdom overgedragen, en hetgeen er schadelijk in is, ligt in de gevolgen; namelijk dat hij, die plotseling groote winst krijgt, meestal een verkeerd gebruik daarvan maakt, dat hij die gewoon is te spelen zich aan groote verliezen bloot stelt, en dat het spel zelf verkeerde driften opwekt. Maar hiervoor is in den handel minder gevaar; de handelaar is aan groote verliezen en winsten gewoon. Wel is het wenschelijk, dat er zoo min mogelijk beursspel plaats hebbe, omdat hierdoor meestal alleen rijkdom wordt *overgedragen*, en hetgeen de een wint door een ander verloren wordt; bij den wezentlijken handel wordt rijkdom *voortgebragt*, en hetgeen iemand wint is hier eene belooning voor de meerdere waarde, die hij aan eenig voorwerp gegeven heeft, door het op eene plaats te brengen waar het meerdere nuttigheid heeft, of te bewaren tot een tijd dat er meer behoefte aan is. Het is echter onvermijdelijk, dat er met den wezent-

---

1) Zie VOORDUIN, IX, 152.

lijken handel eenig spel gepaard ga. En het ware dus misschien beter, indien onze wetgever in den handel het spel had toegelaten; want nu uit het spel alleen een zedelijke, geen wettelijke verbindtenis geboren wordt, zal de wet een dekmantel voor bedrog worden, doordien de onwillige niet gedwongen kan worden zijne verbindtenis na te komen.

Ofschoon wij nu in het algemeen het spel bij den handel voor onvermijdelijk houden, zoo gelooven wij, dat het bij verzekering wenschelijk, ja, noodzakelijk is, dat dit zooveel mogelijk vermeden worde. De reden is zeer eenvoudig; wanneer er eene formeele weddingschap plaats heeft, dan kan meestal geene der partijen eenigen invloed uitoefenen op het voorval, dat de voorwaarde der overeenkomst is; b. v. A. en B. speculeeren op den prijs der effecten op een bepaalden tijd; nu is het meestal buiten de magt van een van beiden, dien prijs te doen stijgen of dalen. Wanneer daarentegen A. belooft aan B. eene som te zullen geven, als het schip van B. verongelukt, en deze som overtreft ver de waarde van het schip, dan is dit een lokaas voor B., om met zijn kapitein zamen te spannen tot ondergang van zijn schip [1]). — Zonderling is het beweren van BENECKE (I, 238), »dat het gevaarlijk is eene wed-assurantie aan te gaan *op het verlies* van het schip, omdat zóó iemand, die geen belang in het behoud heeft, een dadelijk belang in de vernieling van het schip krijgt; maar dat het geheel onschuldig zijn zou zonder belang te wedden op de *behouden aankomst*." Als geen van beide partijen belang heeft, dan zijn beide soorten even gevaarlijk; en heeft hij, die op de behouden aan-

---

[1]) PHILLIPS II. 2 zegt, dat deze verzekering geschiedde »for carrying on illegal trafic, and for gaining by the wilful destruction of the ship."

komst wedt, eenig belang, dan is de overeenkomst alleen eene weddingschap, indien de som, waarvoor gewed wordt, het belang overtreft, en dan is de laatste soort evenzeer gevaarlijk.

Het meest gewone geval, waarin door verzekering *op behouden varen* eene wed-assurantie wordt gesloten, is, dat de verzekerde wel eenig belang heeft, maar op dat belang eene onmatig hooge som doet verzekeren, en dan, door de hierbij gebruikte clausule »zonder bewijs van interest," of dergelijken, de wet zoekt te ontduiken. Een soortgelijk geval wordt onder anderen vermeld bij BENECKE (I, 246), waarin iemand verzekering had doen nemen op schip, lading enz. voor *f* 450,000, terwijl de lading slechts *f* 38,000 waard bleek te zijn, en door bovengemelde clausulen bevrijd was van het bewijs van interest. — Veel minder gevaarlijk is dan nog eene wed-assurantie, zonder dat men eenig belang heeft. Dit blijkt onder anderen uit hetgeen wij vinden, dat in Napels bepaald was. Daar was het wedden in het algemeen geoorloofd (verboden was alleen het wedden op den prijs van het koren, op het baren van vrouwen en op het verkiezen van een paus, als de stoel vacant was [1])); maar tevens beval de wet, op straffe van nietigheid, dat de verzekerde voor $\frac{1}{8}$ onverzekerd zijn zou [2]), opdat hij belang zou hebben in het behoud van het verzekerd voorwerp. En ofschoon men ook dáár wel de wet zal ontdoken hebben, ziet men toch, hoezeer daar het te hoog verzekeren (of wedden met eenig belang) in beginsel werd afgekeurd, niettegenstaande men overigens het spel bij de wet toestond.

Bij ons is het verder gewoonte op een schip voor zijne volle waarde regelmatig verzekering te doen nemen, en dan

---

[1]) ROCCUS, 12e gewijsde.

[2]) ROCCUS, art. 81.

bovendien onder den titel van vracht enz. eene som *op behouden varen* te doen verzekeren; hiervoor kan geen andere reden bestaan, dan dat men of geen zoo groot, of in het geheel geen belang in het schip heeft, en op deze wijze het bewijs van interest, of de art. 273—275 W. v. K. over de waardering der verzekerde voorwerpen, wil ontwijken. In Engeland geeft men zich die moeite niet; ofschoon daar het wedden verboden is, door een statuut van GEORGE II, in 1746 [1]), heeft men in de regtspraak aangenomen, dat eene getaxeerde polis verre de waarde van het verzekerd voorwerp mag overtreffen, en dat het eerst dan eene wedpolis wordt, wanneer een onbeduidend interest als middel gebruikt is om het verbod der wet te ontduiken. Hetgeen men bij ons op de zoo even gemelde wijze doet, verkrijgt men dáár, door het voorwerp hooger te taxeeren. Men schijnt daar aan de taxatie nog meer kracht toe te kennen dan bij ons; nog onlangs is dit erkend, toen er geappeleerd was aan the House of Lords (het hoogerhuis); dit keurde goed een rapport van eenige regters, waarin onder anderen gezegd werd, dat het waar is, dat een verzekerde door eene getaxeerde polis soms meer terugkrijgt, dan hij verloren heeft, zoodat dit strijdt tegen het wezen van verzekering, als zijnde een contract van schadeloosstelling; maar dat ook verzekering geen volkomen contract van schadeloosstelling is, want dat het met deze wijziging moet verstaan worden, dat de partijen het vooraf eens geworden zijn over de waardering van het verzekerd voorwerp, ten behoeve van het opmaken der schade [2]). — Bij ons zou niet ligt

---

[1]) Alleen het wedden, op schepen aan Engelsche onderdanen toebehoorende en op goederen hierin geladen, is daar verboden; onder dit verbod rekent men soortgelijke clausulen als ook bij ons hiervoor in gebruik zijn. BENECKE I, 243. PARK 397.

[2]) BENECKE II, 526.

een regterlijk college zulk een uitspraak doen; maar facto is het bij ons eveneens. Niet ligt zullen verzekeraars een handelaar aanvallen, omdat deze het voorwerp te hoog getaxeerd heeft; het is ook dikwijls bijna onmogelijk voor hen, dit te bewijzen, als het voorwerp verloren is. Maar als dit een onvermijdelijk kwaad is bij sommige gevallen, zoo is dit nog geen reden, om zich vrijwillig dat kwaad op den hals te halen, door vooruit afstand te doen van alle middelen, die in de meeste gevallen dit kwaad kunnen beletten.

WANNEER DEZE VERZEKERING GEBRUIKT WORDT, EN OF ZIJ NOODIG IS.

Wanneer verzekering *op behouden varen* gesloten wordt door iemand, die niet het doel heeft, eene weddingschap aan te gaan, dan gebeurt dit meestal als men wel een belang heeft, maar dit moeijelijk kan bewijzen [1]). Wanneer iemand eene lading verwacht, die hem moet dienen tot dekking van voorschotten door hem aan den afzender gedaan; wanneer A. schuldeischer is van B., en weet dat er eene lading voor dezen onderweg is, en dat B. door het verlies van die lading misschien insolvent zal worden; in deze en soortgelijke gevallen laat iemand verzekering doen *op het behouden varen* van het goed, waarop hij geen direct belang heeft. Hij wil dan bevrijd zijn van den last om zijn belang te bewijzen; en als hij te goeder faam bekend staat, zullen de verzekeraars hem gaarne van dat bewijs ontslaan. In deze enkele gevallen kan men zeggen, dat de verzekering op be-

---

[1]) PARK, 393. »In cases where the trader did not think it proper to disclose the nature of his interest, the insurer dispensed with the insured having any interest either in the ship or cargo."

houden varen vrij onschadelijk is. Maar is zulk een geheel onregelmatige verzekering noodig, en kan men hetzelfde niet veel eenvoudiger en beter doen?

Wanneer het den verzekerde werkelijk alleen daarom te doen is, dat hij niet *in forma* het bewijs van interest zou behoeven te leveren, dan was niets eenvoudiger, dan op de gewone wijze zijn belang te doen verzekeren, en overeen te komen, dat men, in geval van verlies of schade, desgevorderd zijn belang op eene vooraf bepaalde manier zal kunnen bewijzen. Uit den geest van onze wet volgt wel, *dat* men zijn interest moet bewijzen, maar niet *hoe* men dit doen moet; dit is geheel aan den wil der partijen overgelaten, mits het maar werkelijk een bewijs is. Dat de polis alleen geen genoegzaam bewijs is, hebben wij boven gezien; wanneer men dan overeenkomt, dat alleen de polis tot bewijs van interest zal gevorderd worden, is dit eveneens als of men zeide, dat men geen bewijs hoegenaamd, zal vorderen. — Wilde men de solvabiliteit van zijn schuldenaar doen verzekeren (zoo als in de bovengenoemde gevallen plaats heeft), en wil men dit niet in de polis vermelden, om hem niet te decrediteeren, dan kan men overeenkomen, dat men in geval van schade of verlies naar billijkheid zijn interest zal bewijzen. Als in een van de boven vermelde gevallen de lading niet aankomt, dan zal de verzekerde alleen in dat geval schadevergoeding kunnen vorderen, als hij, door het niet aankomen der goederen niet betaald wordende, ook niet op andere wijze betaling ontvangt, dus ingeval de schuldenaar insolvent is. Den insolventen schuldenaar zal het geen nadeel doen, of het door die verzekering openbaar wordt, dat men hem ook vroeger mistrouwde; de verzekerde kan dit dan openbaren, en het zal dezen niet moeijelijk zijn uit zijne boeken of andere bescheiden te bewijzen, dat hij belang had bij de verzekering. Wil

men dus de solvabiliteit van zijn schuldenaar doen verzekeren, zoo is dit geen reden om zich vrij te maken van het bewijs van interest.

Men zou kunnen meenen, dat bij deze verzekering van solvabiliteit, te regt gerenuntiëerd wordt aan hetgeen van het verzekerd voorwerp geborgen mogt worden, omdat de verzekerde hiervan toch niet profiteert, daar de geheele lading en dus ook het geborgene voor den eigenaar en niet voor den verzekerde zou komen. Om het verkeerde hiervan in te zien, moeten wij eenigzins teruggaan. Bij deze verzekering is de verzekeraar aansprakelijk, als het verzekerd voorwerp niet aankomt en tevens de verzekerde niet betaald wordt; kwam het voorwerp niet aan, maar werd de verzekerde toch betaald, dan zou de verzekeraar vrij zijn, want het belang van den verzekerde bestond in zijne betrekking tot het voorwerp zelve, doch niet in de betrekking van eigenaar van dat voorwerp, maar in de *betaling* die hij door de aankomst daarvan hoopte te krijgen. Als dit belang verzekerd wordt, dan beteekent dit, dat de verzekerde geen schade aan dat belang zal lijden door ongevallen der zee; dus dat de betaling, die door dat voorwerp geschieden zal, niet zal belet worden door die ongevallen; of met andere woorden, dat de verzekeraar aansprakelijk zal zijn, indien dat voorwerp vergaat, en de verzekerde daardoor niet betaald wordt. Alleen wanneer die *beide* conditiën vervuld zijn, is er van vergoeding sprake. — En dan zal men zeer zeker in aanmerking nemen, hetgeen er in cas van schade zal teregt komen, namelijk hetgeen of, bij verongelukking van het voorwerp, over is, en den verzekerde in betaling strekt, of hetgeen, niettegenstaande de verongelukking van het voorwerp, toch aan den verzekerde betaald wordt. Beide die zaken strekken in mindering van de schade, die de verzekerde geleden heeft, want voor die gedeelten is zijn

belang behouden. Ook de renuntiatie aan hetgeen teregt mogt komen, geschiedt dus ten onregte. De meening, dat men teregt daaraan renuntiëerde, is nog afkomstig uit het denkbeeld, dat men geen ander verzekerbaar belang dan dat van eigendom op een voorwerp hebben kon. Men meende daarom, dat hetgeen teregt kwam, altijd zijn moest een gedeelte van dat voorwerp, dat na de ramp den verzekerde als eigendom teruggegeven werd; en men meende teregt, dat daar het geheele voorwerp niet in eigendom aan den verzekerde behoorde, dit gedeelte hem ook niet kon gegeven worden. Maar nu wij gezien hebben, dat belang iets anders zijn kan dan *eigendomsregt*, volgt het ook van zelf, dat het gedeelte van het belang dat teregt komt, en met den verzekerde verrekend wordt, anders dan als eigendom met hem verrekend of aan hem teruggegeven kan worden. En wanneer die verzekering regt begrepen en goed toegepast wordt, is er geen reden hoegenaamd om deze clausule er bij te voegen.

Een merkwaardig geval van eene verzekering *op behouden varen* is het volgende [1]). De Nederlandsche Stoomboot-Maatschappij had in 1834 aan den Staat verkocht het stoomschip »*de Pylades*," voor de dienst in O. Indiën; bij den verkoop was onder anderen bedongen, dat gemelde Maatschappij het schip zou doen overvoeren naar Batavia, en dáár zou ontvangen voor kosten van vervoer, administratie-loon en als premie de som van *f* 84,000. — De maatschappij wilde die som doen verzekeren; en om art. 347 van de Code de Commerce, waaronder wij toen leefden, te ontgaan, deed zij dit *op behouden varen* van het schip, van Rotterdam naar Batavia, met al de afwijkingen van gewone verzekering, welke boven zijn aangege-

---

1) v. REESEMA, bl. 9 en 55—63.

ven. — Kort na het uitzeilen zonk de Pylades in volle zee, en de maatschappij vorderde de geheele som, waarvoor verzekerd was, en verkreeg die bij arbitraal vonnis op 8 Julij 1837 te 's Gravenhage gewezen [1]).

Dat de verzekeraars veroordeeld werden om de geheele som te betalen, was volkomen billijk, ofschoon de motieven van het vonnis misschien kunnen bestreden worden. De overeenkomst was eene gewone wed-assurantie *op behouden varen;* de conditie, het niet behouden varen, was vervuld, en de arbiters moesten als goede mannen oordeelen, zoodat hier toepasselijk is hetgeen wij boven bij de arbiters gezegd hebben.

Maar ook hier kon zeer goed een werkelijke verzekering gesloten zijn. De maatschappij had een belang; naar hetgeen wij boven (bl. 4) als belang hebben aangegeven, kan men het dus omschrijven: het belang was de betrekking van den verzekerde tot het schip de Pylades, waardoor hij schade (ten bedrage van *f* 84,000) zou ondervinden, als de ramp (het niet behouden aankomen) aan het verzekerd voorwerp (het schip) overkwam. Er bestond dus een verzekerbaar belang. Het voorwerp van verzekering is dan het schip; en het is dus onjuist, wat in gemeld vonnis [2]) gezegd wordt, dat die verzekering „noch het schip, noch de lading, maar een voorwerp en belang, buiten dit een en ander, ten onderwerp heeft." Als de arbiters de overeenkomst tot eene werkelijke verzekering wilden terugbrengen (zoo als zij blijkens het vonnis doen wilden), dan hadden zij anders moeten handelen. Het belang bestond wel degelijk in de betrekking van den verzekerde tot het schip, maar niet in eene betrekking van eigendom.

---

[1]) Er waren bij de overeenkomst nog andere bedingen gemaakt, die echter tot ons onderwerp in geene betrekking staan.

[2]) V. REESEMA, t. a. p., bl. 61.

Zou hier de clausule noodig zijn, dat er gerenuntiëerd wordt aan hetgeen in geval van schade teregt komt? Neen, als de verzekering goed begrepen was, zou deze clausule niet alleen onwettig, maar ook onnoodig geacht zijn geworden. Bij deze verzekering is bijna geen enkel geval, dat het schip niet zou aankomen, en dat er toch iets van het belang zou teregt komen. De premie en kosten van administratie zouden alleen bij aankomst van het schip te Batavia gegeven worden; ook de kosten van vervoer kregen zij alleen dáár vergoed, maar hierbij zou in dit geval eene reductie der verzekerde som moeten plaats gehad hebben; immers de kosten van vervoer waren door de Maatschappij nog niet ten volle besteed, doordien het schip dadelijk na het uitvaren verloren ging. Ware er dus eene regelmatige verzekering gesloten, dan zou van de verzekerde som moeten afgenomen worden de mindere uitgaven, die de Maatschappij gedaan had; en hierbij is dus de clausule oorzaak, dat er meer vergoed wordt, dan er schade is geleden; dat is, dat er winst gemaakt wordt door den verzekerde. De arbiters moesten die winst aan den verzekerde toezeggen (even als boven bl. 59), omdat zij alleen op de overeenkomst moesten letten.

Uit het hier gezegde blijkt voldoende, dat in dit geval zeer goed eene werkelijke verzekering, eene overeenkomst van schadeloosstelling, kon gesloten zijn.

Een gewoon geval waarin de verzekering *op behouden varen* gebruikt wordt, is, wanneer men verwacht wordend voordeel wil laten verzekeren, nadat men het voorwerp zelf reeds voor de volle waarde gewoon heeft doen verzekeren. Dit had eenige reden onder de Fransche wet; deze toch verbood verwacht wordende winst te verzekeren, en men moest dus op een of andere wijze die wet zoeken te ontduiken; niet onnatuurlijk was het dan, deze soort van quasi-verzekering daarvoor te gebruiken. Maar onder onze

wet bestaat die reden niet meer; bij ons mag men verwacht wordend voordeel doen verzekeren, voor zoover men bewijzen kan, dat dit voordeel werkelijk zou hebben bestaan. En dat bewijs kan bijna nooit moeijelijkheid opleveren; bij een schip kan men de te verdienen vracht uit de chertepartijen of anderzins bewijzen; bij goederen uit prijscouranten of begrooting van deskundigen.

Wij willen niet ontkennen, dat het voor het verzekeren van den sluikhandel noodig is deze verzekering *op behouden varen* te gebruiken, of ten minste de geschillen daarover voor goede mannen te brengen. De gewone regter, die gehouden is onze wetten te handhaven, mag niet voor verzekerbaar belang houden den sluikhandel, die ten doel heeft de wetten van ons land [1]) en de voorschriften van het jus gentium (b. v. het vervoer van krijgs-contrabande naar een der oorlogvoerende staten, door eene neutrale natie) te ontduiken. Maar de sluikhandel tegen buitenlandsche wetten (b. v. de invoer van goederen aldus, zonder het betalen der verschuldigde regten) kan hier misschien verzekerd worden; want de regter is niet geroepen, de buitenlandsche wetten te handhaven.

Wil de verzekeraar vrij zijn van avarij of avarij-grosse te vergoeden, of in andere opzigten zijne aansprakelijkheid beperken, dan kan hij eene der clausulen gebruiken, waarvan wij boven spraken.

In de meeste gevallen nu, waarin *op behouden varen* verzekerd wordt, zal men dit kunnen doen door te verzekeren »op behouden aankomst", zooals wij dat boven breeder uiteengezet hebben. In die gevallen toch gaat het belang door het niet aankomen van het verzekerd voorwerp verloren, b. v. bij verzekering van te verdienen commissie,

---

1) W. v. K., art. 599, 4 en 5. BENECKE II, 400.

van de solvabiliteit van den schuldenaar enz. Niet het bestaan van het verzekerd voorwerp is voor den verzekerde van belang, dan zou hij even goed *tegen totaal-verlies* kunnen doen verzekeren; maar het aankomen op de bestemming is voor hem van belang, en dat aankomen is hem niet gewaarborgd door de verzekering tegen totaal-verlies; wil hij dat doel bereiken, dan moet hij uitdrukkelijk de behouden aankomst verzekeren (zie boven). En dan behoeft men de geschillen niet aan goede mannen op te dragen, daar de verzekering niets onwettigs heeft, en men dus geene nietigverklaring van den gewonen regter behoeft te vreezen.

NIEUWE WIJZE VAN VERZEKERING OP BEHOUDEN VAREN.

Nadat in Rotterdam het geval was voorgekomen, waarbij de verzekerde *op behouden varen* de volle som kreeg waarvoor verzekerd was, zonder iets verloren te hebben [1], bleek het al te duidelijk, dat de verzekering *op behouden varen*, met de afwijkingen daarbij gebruikelijk, geene verzekering is. Men besloot de clausule te veranderen; en zoo werd onder andere de volgende clausule voorgesteld: »Deze verzekering geschiedt tot dekking van het Interest van den verzekerde, bestaande in . . . . ., en zulks bepaaldelijk op de behouden aankomst van het bovengemelde Interest ter plaatse van bestemming. Gevolgelijk nemen wij voor onze rekening alle de in het gedrukte gedeelte der polis vermelde gevaren der zee, op de bedoelde reis, edoch alleenlijk en uitsluitend voor het geval, dat daardoor of dientengevolge de behouden aankomst van het meergemelde Interest mogt worden belet, en het verzekerde

---

[1] Zie boven, bl. 59.

Interest dienvolgens mogt verloren gaan. — En bedingen wij wijders, dat in geval over deze verzekering onverhoopt eenig verschil mogt ontstaan, de beslissing daarvan finaal en zonder hooger beroep zal worden opgedragen aan drie scheidslieden onderling door den verzekerde en ons te kiezen, of indien wij daaromtrent niet mogten kunnen overeenkomen, door de bevoegde regtbank te benoemen, welke scheidsmannen als goede mannen uitspraak zullen doen."

Zoo zou deze verzekering gemaakt zijn tot eene verzekering op behouden aankomst, waarover wij boven breeder gesproken hebben. Hierin zou alle onregelmatigheid en onwettigheid weggenomen zijn; en omdat er dikwijls een belang bestaan kan, dat, alleen door niet aankomst van het verzekerd voorwerp op de plaats der bestemming, geheel of grootendeels verloren gaat, zou deze soort van verzekering zeer nuttig kunnen zijn. Die clausule zou zoowel bij schepen als bij goederen kunnen gebruikt worden; en wanneer men zóó schepen op eene casco polis, en goederen op eene goederen polis met die clausule verzekerde, dan zou men van geen van beide zijden voor onvoorziene exceptiën behoeven te vreezen. Om hiervan geheel zeker te zijn, kon men bijzondere bedingen over het bewijs van belang maken, zooals wij boven, bl. 85, zagen.

Doch de zoo even vermelde clausule werd niet geheel aangenomen. Zooals men zien kan door vergelijking met de hierachter [1]) vermelde clausule, welke te Rotterdam is aangenomen, zijn er weder onregelmatigheden in deze laatste ingeslopen, die zich op geenerlei wijze laten regtvaardigen. Ook wanneer het belang van den verzekerde in *goederen* gelegen is, verzekert men op behouden aankomst van het *schip*. Oppervlakkig oordeelende, zou men meenen, dat

---

[1]) Zie de Bijlagen.

hier wederom, even als bij de vroegere wijze van verzekering *op behouden varen*, de goederen verzekerd werden tegen gevaren, waaraan niet zij, maar een ander voorwerp, het schip, onderhevig zijn; dat hierop dus toepasselijk zijn zou hetgeen wij vroeger [1]) gezegd hebben, dat dit eene weddingschap in den vorm van verzekering is. Dit is echter niet het geval; vooreerst wordt hier door de verzekeraars geen afstand gedaan van hetgeen teregtkomt van het verzekerd voorwerp, gelijk vroeger geschiedde, zoodat de verzekerde nooit winst kan doen. Bovendien stellen de verzekeraars zich verantwoordelijk, »als de behouden aankomst van het schip mogt worden belet, *en dienvolgens het verzekerde interest mogt verloren zijn*." Zoo wordt vermeden het geval (zie boven bl. 59), dat de verzekeraars kunnen aangesproken worden, als het schip niet aankomt, maar het goed behouden is. Maar hierdoor verandert eenigzins de aard der overeenkomst; want nu is de voorwaarde niet meer alleen het niet aankomen van het goed, maar tevens het niet aankomen van het schip. En dat dit van gewigt zijn kan is blijkbaar; immers als nu het schip aankomt, en de goederen niet aankomen, dan kan hij wiens goederen *op behouden varen* verzekerd zijn, den verzekeraar niet aanspreken, omdat de tweede conditie der overeenkomst, het niet aankomen van het schip, niet vervuld is. De verzekerde moge dus acht geven, dat zijne goederen niet geheel verzekerd zijn tegen de gevaren, die het aankomen daarvan mogen beletten. — Wel is het waar, dat de gevallen zeldzaam zijn, waarbij het schip aankomt, en de lading verloren is; en dat meestal in die gevallen het verlies der goederen onder avarij-grosse komt, en dus grootendeels vergoed wordt; maar er zijn gevallen mogelijk, waarin de ver-

---

[1]) Zie boven, bl. 57.

zekerde, zonder op eenige vergoeding aanspraak te hebben, zijne goederen verliezen kan, b. v. als de goederen genomen of geroofd zijn en het schip is vrijgegeven, of als op het dek geplaatste goederen wegspoelen, en meer dergelijke gevallen. Al deze moeijelijkheden had men kunnen vermijden, door eenvoudig op de behouden aankomst der goederen zelve te doen verzekeren.

Verder is bij verzekering van goederen *op behouden varen* de verzekerde niet gewaarborgd tegen schelmerij van den schipper, omdat die verzekering op eene casco polis gesloten wordt, en hierin dat geval niet vermeld wordt onder de gevaren, waartegen verzekerd wordt.

Nog heeft men bepaald, dat, als het interest niet kan worden aangewezen, men afstand zal doen van het onderzoek naar het belang door de clausule: »Onverschillig waarin het interest bestaat.” Hierop blijft toepasselijk hetgeen vroeger over dergelijke clausulen gezegd is; dat, zoodra de verzekeraar afstand doet van alle onderzoek naar het belang, hij geen waarborg heeft, dat niet onder dezen vorm eene weddingschap worde aangegaan. En kwam deze verzekering voor den gewonen regter, dan zou hij dit gedeelte der clausule voor niet geschreven moeten houden; de arbiters, als goede mannen, moeten gevolg daaraan geven, en de verzekeraar loopt dan, even als vroeger, gevaar, om quasi-schadevergoeding te moeten geven, waar de verzekerde geene schade geleden heeft.

Wat eindelijk betreft de clausule, waardoor men in sommige gevallen afstand doet van hetgeen geborgen of gered mogt worden, ook deze zagen wij dat geheel onnoodig is. Wanneer het belang van den verzekerde gelegen is, in zijne betrekking van eigenaar van het verzekerd schip, dan is er geen reden hoegenaamd voor die clausule, indien namelijk het schip niet boven zijne waarde verzekerd is. Is de meer-

dere waarde, die verzekerd wordt, gelegen in de te verdienen vracht, dan spreekt het van zelf, dat men van de som, die daarop verzekerd is, niet zal aftrekken, hetgeen van het casco is teregt gekomen. Kortom, wanneer er werkelijk een belang bestaat, en men dit juist heeft aangewezen, of als men was overeenkomen, dat men zijn belang ter goeder trouw, naar billijkheid zou mogen bewijzen, zoo zou die clausule niet alleen onnoodig zijn, maar zou zelfs aanleiding kunnen geven, dat de verzekerde winst deed, en dat de verzekering in eene weddingschap ontaardde.

BIJLAGEN.

Tot meerdere duidelijkheid zullen wij hier doen volgen de verschillende clausulen bij verzekering *op behouden varen* in gebruik, en welke allen op eene casco-polis geschreven worden, waarbij dan natuurlijk het geschrevene derogeert aan het gedrukte.

De in Amsterdam na 1838 ingevoerde en nog gebruikte [1]) clausule luidt als volgt [2]):

»Geschiedende deze assurantie op het behouden arrivement van »bovengemeld schip ter gedestineerde plaatse, en wel met dien ver»stande, dat wij in geval zulks niet gebeurde, hetzij door schip»breuk of andersints (behoudens Art. 249, 640 en 641 van het »wetboek van koophandel) verloren gaan of verongelukken, onze ge»teekende sommen promt en zonder eenige exceptie zullen voldoen, »zoodra het ongeluk alhier bekend en ons aangekondigd zal zijn. »Voorts wordt wel uitdrukkelijk bedongen, dat wij in het geval van »non arrivement voornoemd, nimmer eenig genot zullen hebben van »zoodanig gedeelte, als door berging zoude mogen worden behou»den, (ten ware de aard van het Intrest hierin naar billijkheid wij»zigingen vorderde), waartegen wij vrij zijn van Avarij Grosse en »bijzondere Avarij en van alle andere onkosten met of zonder suc»ces geimpendeerd, zullende tot bewijs van intrest, waarde of eigen»dom verstrekken deze Polis en hetgeen men verder ter goeder

---

[1]) Naar wij vernemen bestaat ook in Amsterdam het voornemen, om deze clausule te veranderen.

[2]) VAN REESEMA l. l. p. 11.

»trouwe zal kunnen produceren. Renuncieerende wel expresselijk »als lieden van eer van zoodanige artikelen van het wetboek van »koophandel en andere, die deze verzekering zouden kunnen con- »trarieeren of verbieden, belovende ons daarmede nooit te zullen »behelpen, waarom ook met uitdrukkelijken afstand van ieders regt »op hooger beroep, alle questien en verschillen, die wegens dezelve »verzekering zouden kunnen ontstaan, definitivelijk zullen worden »getermineerd door drie Scheidsmannen, te benoemen op de wijze, »als in het gedrukte formulier dezer Polis vermeld, en zulks binnen »veertien dagen, nadat wij daartoe zijn geinterpelleerd, aan welke »scheidsmannen nu voor alsdan de bevoegdheid toegekend wordt, »om als goede mannen naar billijkheid te oordeelen en uitspraak »te doen."

De vroeger (tot 1853) in Rotterdam gebruikte clausule was van den volgenden inhoud:

»Geschiedende deze verzekering *op het behouden varen* van het »bovengemelde schip, van weerskanten zonder ristorno, bestaande »het interest van den geassureerden in [goederen of het schip] en »betalen wij de schade in alle gevallen, evenveel hoe en waardoor »veroorzaakt, hetzij door het nemen, confiskeeren, vermissen, stran- »den, verbranden, afkeuren, verongelukken of alle andere ongeluk- »ken, die het behouden aankomen van het bovengemelde schip ter »gedestineerde plaatse voornoemd zouden kunnen of mogen beletten, »en dat zonder eenige reserven of uitvlugten; renuntieerende wel »voorbedachtelijk van al hetgeen in cas van schade mogt teregt »komen of geborgen worden, waarvan wij nimmer zullen profiteeren, »maar dat uitdrukkelijk komen ten voordeele van den geassureerde »alleen, renuncieerende wel expresselijk en als lieden van eer van »zoodanige artikelen van het wetboek van koophandel en andere, »die deze verzekering zouden kunnen contrariëeren of verbieden, »beloovende ons daarmede nooit te zullen behelpen, waarom ook »met uitdrukkelijken afstand van ieders regt op hooger beroep alle »kwestien en verschillen, die wegens deze verzekering zoude kun- »nen ontstaan, definitievelijk zullen worden getermineerd door drie »scheidsmannen, onderling of in geval van verschil door de Arron-

»dissements-Regtbank alhier te benoemen, aan welke scheidsmannen »nu voor alsdan de bevoegdheid toegekend wordt, 'om als goede »mannen naar billijkheid te oordeelen en uitspraak te doen en ver»der op zoodanige voorwaarden als partijen is bekend."

De nieuwe in Rotterdam ingevoerde clausule is als volgt:

»Deze verzekering geschiedt tot dekking van het Intrest van den »verzekerde bestaande in . . . . en zulks bepaaldelijk op de »behouden aankomst van het bovengemelde schip ter plaatse van »bestemming. Wij nemen gevolgelijk voor onze rekening al de in »het gedrukte gedeelte der polis vermelde gevaren der zee, op de »gemelde reis, doch alleenlijk en uitsluitend voor het geval dat »daardoor of ten gevolge daarvan, de behouden aankomst van het »schip mogt worden belet, en diensvolgens het verzekerde Intrest »mogt verloren zijn, in welk geval wij aannemen, de verzekerde »som geheel te betalen, met dien verstande nogtans, dat, wanneer »van het verzekerde intrest iets mogt teregt komen of gered wor»den, het bedrag daarvan aan ons zal vergoed worden.

»Wij verklaren voorts, dat, voor zoover de aard van het verze»kerde Intrest dit medebrengt of toelaat, de bepalingen van art. »624 en volgende van het wetboek van koophandel, betreffende het »begin en het einde van het gevaar, op deze verzekering van toe»passing zijn."

Verder is men het volgende overeengekomen:

»Wanneer het Intrest niet bepaald kan worden, dan komt met »weglating van de woorden, »bestaande in," in de daarvoor open»gelaten plaats, »onverschillig waarin dat bestaat." "

»Bij verzekering op de meerdere waarde van de Casco's zouden »de woorden, »met dien verstande etc." geheel moeten worden weg»gelaten en daarvoor in de plaats gesteld worden; »Renuntiëerende »»wij in geval van verongelukking van het schip van hetgene daar»»van zoude mogen worden geborgen." "

THESES.

I.

Pignus, pro obligatione naturali constitutum, plenam vim habet.

II.

Non facio cum Ant. Fabro: jus abstinendi suum heredem nonnisi ad suos heredes transmittere.

III.

Analogiam cum juris criminalis principiis pugnare, atque prorsus rejiciendam esse arbitror.

IV.

Qui aedes proprias incenduerit, ex art. 434 C. P. puniri potest.

V.

Gratia a damnato recusari nequit.

VI.

Assentior BUNGENER, dicenti (JULIEN, I, p. 116): »Le respect des inégalités sociales est inné dans l'être social."

VII.

In art. 1311 C. C. in fine, verba: »welke het laatst is te niet gegaan," corrigenda sunt: »welke door schuld van den schuldenaar is te niet gegaan."

VIII.

In omnibus contractibus, serio factis, subjective causa adest.

IX.

Morte mariti tollitur quidem actio ad separationem matrimonii, non vero actio ad separationem bonorum.

X.

Quod in Art. 699 N°. 9 et 10 C. M. enumeratur, non ad avarias communes referendum erat.

XI.

In assecuratione nauli praemium assecurationis assecurari nequit.

XII.

Per nimis magnam emissionem chartae monetae (ut nostro tempore in Austria locum habuit) nocetur omnibus hoc tempore creditoribus; et si postea a pari, ut dicitur, permutatur, sine causa in alios creditores commodum confertur.

XIII.

Res, quas natura gratuito donat, omnino pretium (waarde) habere possunt.

XIV.

Divisio laboris nocet arti.

XV.

Privilegia (octrooijen) inventionis abolenda esse censemus.